

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'íllí Jesus Christ, David bá niktíni nyáázhi' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchij; Jacob Isaac bá náánázhchj; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchij; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchij; Ésrom Pháres bá náánázhchj; Áram Ésrom bá náánázhchj; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchj; Náasson Amínadab bá náánázhchj; Sálmon Náason bá náánázhchj; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchij; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchij; Jesse Óbed bá hizhchij; ⁶ David, ízigo nant'an nlíni, Jesse bá hizhchij; Urías n'íi bi'aahíi Sólomon David, ízigo nant'an nlíni, yá yishchij; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchij; Abíah Robóam bá náánázhchj; Asa Abíah bá náánázhchj; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchj; Jóram Jósaphat bá náánázhchj; Ozías Jóram bá náánázhchj; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchj; Áchaz Jóatham bá náánázhchj; Ezékias Áchaz bá náánázhchj; ¹⁰ Manásses Ezekías bá náánázhchj; Ámon Manásses bá náánázhchj; Josías Ámon bá náánázhchj; ¹¹ Bábylonyú isnángo odestijdá', aí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchj; ¹² Bábylonyú isnángo odestiiníi bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchij; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchj; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchj; Elíakim Abíud bá náánázhchj; Ázor Elíakim bá náánázhchj; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchj; Áchim Sádóc bá náánázhchj;

Elíud Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Elíud bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíi Mary holzéhi bika' nlii ni', Maryíi Jesus, Christ holzéhi, yishchii. ¹⁷ Áík'ehgo Abraham bits'á'dí David nehená'zhí' díits'adah hanátolchii; David bits'á'dí isnáhgo odestiizhí' díits'adah hananátolchii; áídí' isnáhgo odestiiníi bits'á'dí Christ nyáázhí' díits'adah hananátolchii.

¹⁸ Díi k'ehgo nko Jesus gozlii: Báá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiktii, ndi doo hwahá yił niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé silii. ¹⁹ Yił niinéhiihíi, Joseph holzéhi, nnee nht'éego at'éhi, Mary doo dénchó'ého bich'í' godigháh hát'íi dahíi bigha, doo hadín yígólsiného bil ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áídá' yaa ntsekees nt'éego, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká' dí'ihíi bich'í' hadziigo gáníi, Joseph, David biye' níini, Mary ni'aa ándle'zhí' doo nénldzid da; hilsaą siliiníi Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, ái Jesus holzeego ádníi: bik'íi binchó'íi bits'á'zhí' hasdáyihiniíi doleehíi bigha. ²² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi áníi n'íi begolne'go be'ánágót'iid, gáníigo, ²³ Isaa, na'ilíhn doo hwahá nneh dahíi hilsaą hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, ái bizhi'íi Emmánuel golzee doleel, ái, Bik'ehgo'ihí'nań nohwił nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ábihniiidyú ádzaago Mary yił nnaá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozliizhí'; án Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozliidá' Hérod nant'án nlii lèk'e, áidá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhí', ² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozliihíí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'iksòsè dah hiit'ìihíí bighà daahohiikaàhyú dekai. ³ Hérod nant'án nliini la'íi nnee dawa Jerúsalemyú daagolini bilgo díi daidezts'aqáda' doo bil daagozhóq da lèk'e. ⁴ Hérod okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchíhi íla'áyílaago, Hayú Christ goleeh? daayihniigo nayídaadiikid. ⁵ Áik'ehgo gádaabihni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi k'eshchihíí k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem níliníí, Júdagee nant'án daanliinií bil dáledaanlt'éé: nant'án shichagháshé, Israel hat'íí, yá nant'aa doleehíí nits'á'dí'go goleehíí bighà, nii. ⁷ Hérod dánant'í'ego nnee daagoyánihií yiká o'il'a'dá' nayídaadiikid, Daadá' ts'iksòsè dantsé hit'ìi silii? niigo. ⁸ Áidí' Bétlehemyú odaayis'a' gádaabihniigo, Ishkiin alts'íséq nlt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lèk'eyúgo shil nanádaagodohihgo shíi áldó' ákú hoshkaàhyú disháh. ⁹ Nant'án áníihíí daidezts'aqáda' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'iksòsè dahs'aqago daayo'ìi n'íi bádihyúgo hiltòqò nt'éégo, ishkiin alts'íséhi sitijee bik'ehdí' dahs'aq silii. ¹⁰ Ts'iksòsè daayiltsaqáda' dázho yaa bil daagozhóq lèk'e;

¹¹ Áidí' kih yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'íséhíí báá, Mary holzéhi, yilgo daayiltsaqáda', yich'ì' hayaa ádaadzaago daayokaqah: ilínihi nadaayiné'íi

yidá'ch'ída'iztaago óodo, jeeh didlidgo likagolchini, frankincense holzéhi, la'úi jeeh nch'i'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihinañ, Hérod bich'i'yú nádohkáh hela', daabilniigo yaa nadaiyeelgo, dabií bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bił ch'í'nah ánágodlaa nayeelí bee, gáníigo, Nándnáh, mé' hik'e báá biłgo Egyptyú bił nkáh, akú nahísóotaa, nohwił nanágosisni'zhì'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihíi hik'e baahíi biłgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsaaazhì' da'akú naháztaa: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidíi aníi n'íi, ShiYe' Egyptdí' hannáh biłdishni, nniidíi begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áidí' Hérod nnee daagoyáni bich'i' nadaazhch'a'go yígolsiídá' dázho bágóchiídgo, ishikín naki bił ledaagodzaadí' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'áá Béthlehemyú, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadiłkid n'íidí' godezt'i'go. ¹⁷ Jérémy, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidíi n'íi, gánniidíi begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhii daidits'ag, daachag la'íi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azíi bee bich'i' yadaach'ilti' ndi doo hagot'éégo da lék'e, bichagháshé da'ádaadihíi bigha.

¹⁹ Hérod daztsaadá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeelí bee bił ch'í'nah ánágodlaa, ²⁰ Gáníigo, Nándnáh, niye' hik'e báá biłgo Israel hat'i'i bini'yú bił nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'ii n'íi nanezna'. ²¹ Áidí' nádiidzaago biye' hik'e baahíi biłgo Israel hat'i'íi bini'yú

onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'án nanásdlíí, bitaa Hérod sitjì n'íígee nnaántlizhgo Joseph ya'ikonziidá, ákú digháhzhì' neldzid: áík'ehgo bindzeehíí bee Bik'ehgo'ihí'nań, Doo ákú nńáh da, bilnńiid, áík'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áídí' kịh goznílíí Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, Áń Názarene holzee doleeł, daanńii n'íí begolne'go.

3

¹ Áí benagowaadá' John Baptize ágole'íi nnee yich'ì' yałti'go nyáá, da'igolííyú, Judéa bigodesdzogíí biyi', gáníígo, ² Nohwinchọ'íi bits'á'zhì' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa. ³ Díńko Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, yaa yałti'go gáníí n'íi, Da'igolííyú hadínshì dilwosh, NohweBik'ehń bádịhyú ilch'ì'daagohle', intín ilk'ídezđohgo bá ádaahle', nńigo. ⁴ John bidiyágé bighán ha'í'áhíí bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihíí bilgo bihidán lék'e. ⁵ Áídá'go Jerúsalemdí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'aądí' la'íi túńlíníi Jórdan holzéhi binaayú dahot'éhé ni' nagoz'aądí' baa nánzáá, ⁶ Áík'ehgo bi'adaat'e' nchọ'íi yaa nanádaagosn'í'dá, túńlíníi Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíi yigha nehaskaigo yiltsaądá' gáyilńii, Nohwíi, ch'osh bik'asda' golííhíi k'ehgo daakinok'ííhíi, hadín lá nohwádịhyú nohwiniigodilne' goz'aaníi bits'á'nohkáh

nohwihñiid? ⁸ Da'anii nohwinchọ́'íí bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołsi, nest'á' nht'éégo nádaant'íhíí k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo ídíkdaadoh'nii da: Bik'ehgo'ihí'nań díí tséé nazñilíí nnee Abraham bits'á'dí' daadihezna'híí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishñii. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ik'idá' bénil'aąđgo ácha nnit'aą: ch'il dawa doo nest'án nht'ééhíí baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kọ' diltłi' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'íí gádnii, nohwinchọ́'íí bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleełíí ndi doo bik'eh sitíí da: án Holy Spirit hik'e kọ' yee baptize ádaanohwił'íí doleeł. ¹² Be'ılch'íhé dahyotíłł, t'oh naghái ılch'íhi goz'aągee nágošo doleeł; binest'á'húí ik'eyihiniik; áídá' bizhoolíí kọ' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiłid.

¹³ Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnlíízhí' nyáá, John baptize ábile'híí bighą. ¹⁴ Áídá' John doo hat'íí dago gáníí, Shíigo née shaa nyaa, shíí ni baptize áshíile'go dábik'ehdá'? ¹⁵ Jesus gábiñii, Ch'ík'eh ndi nzhọq k'adíí: nzhọqgo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dábik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíłaa. ¹⁶ Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'í' hanáđzaa: áídí' yáá bich'í' ılts'á' áđzaago Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yıltsaaníí dábiłgo biká' dahnezdaa: ¹⁷ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aą, Díínko shiYe' shił nzhóni, án baa shił gozhóq.

4

¹ Áídí' Jesus Holy Spirit nabiłaago da'igolíyyú

ch'iidn nant'an nabíntaahyú óyáá. ² Dá doo iyáné dizdin behiskaꝯ, áí ʔʔ hiskaꝯd' shiná' silij. ³ Na'íntaahíí baa nyáágo gábiñii, Ni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliyyúgo, díí tsééhíí bán náodleeh, nñii. ⁴ Áídá' Jesus gábiñii, Ágágozzeego k'e'eshchij, Nnee doo dá bán zhá yee hinnaa da doleeł, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hinnaa doleeł. ⁵ Ch'iidn nant'an godiyihgo ízigo kih goznilyú Jesus yił o'áázgho kih biyi' da'ch'okꝯhíí ts'ídago goz'aaníí bilatahyú yił n'áázgho, ⁶ Gánábiłdo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliyyúgo gódah ch'í'nt'e': ágágozzeego k'e'eshchij, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí nkt'éégo binádaadeh'íí doleeł, ná daayikdoniik: áídí', Doo tséé hitałgo hayaa ngeeh dahíí bighꝯ anádaanołteel doo. ⁷ Jesus bich'í' hananádziigo gábiñii, Ágágozzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ doo nabíntaah da. ⁸ Áídí' dził dázhó yúdahi biká'yú yił hananát'aazgho nnee iltah at'éégo hadaazt'ííí dawa la'íí bi'ízigo ágot'eehíí bił ch'í'nah áyíllaago; ⁹ Gábiñii, Díí nagoz'aaníí dawa naa dinish'aa doleeł, hayaa ánne'go shonkaꝯhyúgo. ¹⁰ Jesus gánábiłdo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágozzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ zhá honkaꝯ, da án zhá bá na'izíid. ¹¹ Áídí' ch'iidn nant'an bits'á'zhí' onádzaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

¹² Áídí' Jesus John ha'áneztijgo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; ¹³ Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníí bahyú, Zábulon

hik'e Néphthalim bigodesdzogíí biyi': ¹⁴ Esáias, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, ¹⁵ Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túńlǐi hanaayú túsikaaníi bich'ǐ' Gálileeyú, doo Jews daanlǐi dahíi bini'yú; ¹⁶ Godiǎhǐlyú naháztaą n'íi kọ' bená'dindíingo daayiltsaa; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztaą n'íi bich'ǐ' idindláad silǐi.

¹⁷ Áídí' godezt'i'go, Nohwinchọ'íi bits'á'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, niigo Jesus yakti' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaaníi Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayihileehíi daanlǐi. ¹⁹ Áík'ehgo gádaayihni, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. ²⁰ Dagoshch'ǐ' lóg behaidlehé nanest'ólihíi da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lẹk'e. ²¹ Áídí' dahnádiidzaago ilk'isyú naki naayiltsaa, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, ái bitaa Zébedee biłgo tsina'eehíi yiyi' naháztaą, biłogbehaidlehé nanest'ólihíi nádaikadgo; áík'ehgo yich'ǐ' ánniidi. ²² Dagoshch'ǐ' bitaa tsina'eehíi yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánákséh nagoznilyú ǐch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi nkt'éégo baa na'goni'íi yaa yakti'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo kah yaa nadaakaihíi hik'e daannihíi náyihilziihgo anádaa. ²⁴ Syria golzeeyú

dáhot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú iltah at'éégo daanniihíí hik'e kah yaa nakaihíí, góyéégo bich'ì' nadaagowaahíí, ch'iidn yisná ádaabitsinií, onádaatlishihíí, ła'íí daadi'ilihíí yìł nadaaskaigo Jesus nłt'éégo ánádaayisdlaa lèk'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee łaągo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, ła'íí Jórdan túnlíinií hanaadi'hi biké' anátseeł lèk'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anátseehíí yiltsąągo dzilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu ąłdó' baa hikai: ² Yìł ch'ídaago'aah nkegonyaa, gáníigo: ³ Hadíí ídaagoch'iyolba'íí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daanlij. ⁴ Chaał nadaakaihíí biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojool. ⁵ Bijíídí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhóq le': ni'godzán dá goz'ąą nt'éégo biyéé doleeł. ⁶ Nzhooqgo ágot'eehíí dązhó hádaat'ijihíí bighą shiná' hik'e dibá' daanliinií biyaa daagozhóq le': áí náda'doldijł. ⁷ Bìł daagoch'oba'íí biyaa daagozhóq le': bíí ąłdó' baa goch'oba' doleeł. ⁸ Bijíí biyi' daagozhóóníí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihinań daidołtsééł. ⁹ Ich'ì'gont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihinań bichągháshé daabiłdi'nii doleeł. ¹⁰ Nzhooqgo ágot'eehíí ye'ádaat'eehíí bighą bich'ì' nadaagoch'inłkaadíí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daanlij. ¹¹ Shíí shighą nnee yati' yee daanohwokáalyúgo, nohwiniidaagodnłsjiyúgo, ła'íí léda'ilchoogo yati' dənchq'éhíí yee nohwaa yádaakti'yúgo, nohwiya daagozhóq le'. ¹² Nohwił

daagozhó le', dážhó nohwil daagozhó le': yaaká'dí'go ízisgo ágot'eehíí nohwaa hi'né' doleek: nohwíí dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí da'ágát'éégo bich'í' nadaagoch'inłkaad ni'.

13 Nohwíí ni'gosdzán bi'ishijh daanohłij: áidá' ishijhíí doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánálné'? Doo nt'é bee nłt'éé da, daazhógo ch'éłkáadgo biká' nach'ikai doo. 14 Nohwíí ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláádíí daanohłij. Dził biká'yú ízisgo kįh nagozńil dahgoz'aayúgo, doo hagotéégo nant'í' da. 15 Ła'íí ik'ah kọ'íí ch'idnłłah lẹk'eyúgo, doo táts'aa bił hayaa nch'i'áah da go'íí, áidá' ik'ah kọ'íí biká' dahnásilt'áhé biká' dahch'ilt'aah go'íí; áík'ehgo hadíí kįh yune' naháztaaníí dawa yee daago'ij. 16 Nnee bináát nohwits'á' idindláád le', áík'ehgo nłt'éégo ánádaaht'ijłíí daayo'ijigo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahń ízisgo at'ééhíí bee ch'í'nah ádaanokį.

17 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí bek'e'eshchiiníí doo ánábiyishdijhyú nýyáá daashoh'ńíí da: doo ánábiyishdijhyú nýyáá da, áidá' dawa begolne'go nýyáá. 18 Da'anii gánohwıldishńii, Yáá hik'e ni'gosdzán biłgo bech'igońáhzhį' begoz'aaníí biyi'dí' ayáhágo isdzohíí łá'íí dahts'idilłiłíí doo daazhógo dá dahgoz'aą nt'éégo da, aął alzaazhį. 19 Hadín díí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ayáhágo ágot'eehíí ndi doo yikísk'eh at'éé dahíí, łá'íí áík'ehgo nnee yił ch'ídaago'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú dážhó doo ilłí dahíí bee hojii doleek: áidá'

hadín dǐi begoz'aanǐi yikísk'eh at'ééhǐi ǐa'ǐi yee ǐlch'ígó'aahǐi, ǎn yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinǐi bitahyú ǐzisgo at'ééhǐi bee hojǐi doleeł. ²⁰ Begoz'aanǐi ye'ik'eda'ǐlchǐi hik'e Pharisees daanlǐni bitisgo nt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinǐi itah daahleeh go'ǐi, nohwǐdishnǐi.

²¹ Doo ǎnǐdá' dǐi k'ehgo nnee bǎngot'aago daadesots'aq ni', Doo ǐzilhéé da; hadín ǐzis-hǐǐ'ǐi góyéégo bǎgoz'ǎni at'éé, golzeego: ²² Áidá' gádaanohwǐdishnǐi, Hadín bik'isn doo nt'é bigha dayú yik'ennǐihǐi góyéégo bǎgoz'ǎni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yǐhǐihǐi baa yá'iti'go bǎgoz'ǎni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáá da, yǐhǐihǐi ch'iidn bikq' diltǐi' yuyaa bǎgoz'ǎni at'éé. ²³ Áik'ehgo bech'okaqahǐi biká' dahnási'nǐhǐi goz'aagee nt'éhéta Bik'ehgo'ihǐ'nań baa nánné'yúgo, nǐk'isn bǐł dahgosǐn'qaahǐi bǐnálnǐihyúgo; ²⁴ Da'áígee da'ch'okaqah goz'aagee nt'éhéta nánné' n'ǐi síné'dá' nǐk'isn bich'ǐ' nǐnáhgo ǐk'ínágodolđoq; áidǐ' t'aqzhǐ' nádńdáhgo ǎnǐta Bik'ehgo'ihǐ'nań baa nánné'. ²⁵ Hadín naa dahgoz'aanǐi dagoshch'ǐ' bǐł ǐk'ínágodnłđoq, yána'iti'héyú bǐł hi'ashdá'; dahyúgohǐi dánko aayanáltihǐi yaa nide'ahi at'éé, aayanáltihǐi aasitǐni yaa nǐktéehgo ha'anǐk'e'. ²⁶ Da'anǐi doo ch'ínánódáh at'éé da, dá aqł na'ǐnǐlgo zhá, nǐldishnǐi.

²⁷ Doo ǎnǐdá' ágádaach'ǐniigo ba'ikodaanohsǐ lán shǐ, Doo nant'ǐ' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áidá' shǐi gádaanohwǐdishnǐi, Nnee isdzán dǎzhq' hát'ǐigo dénchq'égo yine'ǐdǐi ǐk'idá' bijǐi biyi' yuyaa nant'ǐ' deyaa. ²⁹ Nǐnáá dihe'nazhǐnéegohǐi

nchọ'go ánát'jil ánílsiyúgo ha'aahgo yó'olne': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhọọ da, áídá' nits'í dabiighago ch'iidn bikọ' dilti' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọọ da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéégohí nchọ'go ánát'jil ánílsiyúgo nadnłgeeshgo yó'olt'e': nits'í lahzhi' da'ádihyúgo doo nzhọọ da, áídá' nits'í dabiighago ch'iidn bikọ' dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọọ da. ³¹ Gánádaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyílt'e' hat'ííní, naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: ³² Áídá' shíí gádaanohwłdishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá' yil ilk'ínát'aazhyúgo, nant'í' nagmaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íí yil nńááyúgo, áí nńeehíí yil nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo ánídá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanohdzj lán shj, Doo daazhógo nitł'a dahnádinłniih da le', áídá' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee hagog'éégo ánniihí k'ehgo áńle': ³⁴ Áídá' shíí gádaanohwłdishnii, Doo yaaká' bee nohwitł'a dahnádaadidołniih da; áígee Bik'ehgo'ihinań nant'aago dahsdaahí bighą: ³⁵ Ła'íí doo ni'gosdzán bee nohwitł'a dahnádaadidołniih da; áí Bik'ehgo'ihinań dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí ízisgo kih goznílí nant'án ízisíí golínihi at'ééhíí bighą. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nitł'a dahnádinłniih da, nitsizíl dał'a'á ndi doo ligaigo dagohí diltłgo áóléh at'éé dahíí bighą. ³⁷ Ha'oh, dagohí, Dah, zhą daadohnii, doo nohwitł'a dahnádaadidołniih da ndi da'aniigo ádaadohnii: la'ihí nchọ'ihí bits'á'dí'go at'éé.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'niigo ba'ikodaanohsj lán shj, Nohwińáá hayi'ááyúgo bińáá hanádoh'aal,

nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aah:
 39 Áídá' shíí gádaanohwĩdishñii, Nñee nchq'go
 nohwich'ì' at'ééhíí doo bich'ì' t'ąązhì' ádaanoht'ee
 da: hadín nitl'aah yonkts'íyúgo, łahzhinée bich'ì'
 nnanínt'aah. 40 Dahadín ni'íí bighą naa yá'iti'dá'
 nahayiiktsóozyúgo, ni'íicho ąldó' doo baa nchì'
 da. 41 Dała'á dahgostq'yú niñdeyoodyúgo, nakidn
 dahgostq'yú bił n'áash. 42 Hadín dant'éhéta
 nýókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá
 ch'ínné'yúgo doo bich'ì' t'ąązhì' hóntą' da.

43 Doo ánídá' gánádaadi'niigo
 ba'ikonaadaanohdzi lán shì, Nit'ahdí' gólííníí
 zhą nił nzhqodá' nik'enniihíí bik'enníih le'.
 44 Áídá' shíí gádaanohwĩdishñii, Nohwik'enniihíí
 nohwil daanzhqq le', yati' yee daanohwokáalıí
 biyaa daagozhqđ doleeł daahoh'ńíí le', hadíí bił
 daanołchq'íí nł'éégo bich'ì' ádaanoht'ee le', nchq'go
 nohwich'ì' ádaat'eehíí ła'íí nohwiniidaagodnłsiníí
 bá da'ohkąąh le'; 45 Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú
 dahsdaahn bizhaazhé daanohłji: án nchq'íí hik'e
 nzhqđhíí dáłekt'eego biká'zhì' ya'ái hanadángo
 áyłsì, nł'éégo at'ééhíí hik'e doo dávik'ehyú
 ádaat'ee dahíí dáłekt'eego biká' nagohłjigho
 áyłsì. 46 Hadíí bił daanohshooníí zhą nohwil
 daanzhqqyúgo, nt'é bighą nohwich'ì' nahi'ńíí?
 Tax bich'ì' nadaahi'ńiiłíí ndi hadíí yil daanzhooníí
 bił daanzhqq ya'? 47 Nohwik'isyú zhą bilák'e
 nádaadołnihyúgo, ła'ihíí hant'é bee bitisgo
 ádaanoht'ee? Tax bich'ì' nadaahi'ńiiłíí ąldó'
 da'ágát'éé ya'? 48 Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú
 dahsdaahn dázhqđ nł'éégo at'éé, nohwíí ąldó'
 ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá n̄ee binadzahgee zhá n̄ee bich'ì' n̄t'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanohwinił'ìhíí bighą: ágádaht'ìyúgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'ì' naho'níłł át'éé da. ² Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lək'eyúgo, doo nádih higaakíí bésh dilwoshé yee an̄iigo da, daanzhọọ ádaadil'iiníí Jews ha'ánálséh nagozn̄il yune' ła'íí intínyú n̄ee bada'olíhíí bighą ágádaat'ìhíí k'ehgo doo ánt'ì' da. Da'an̄ii gánohwłdsh̄n̄ii, Ik'idá' áí bich'ì' nahasn̄ili at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazh̄in̄éé ánát'ìhíí ne'eshganzh̄in̄ééhíí doo yígóts̄i da le'. ⁴ Dánant'ì'ego baa nné': áík'ehgo dánant'ì'ego ánáda'ch'ol'ìłł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án n̄ee binadzahgee nich'ì' nado'on̄iki at'éé.

⁵ Onkąąhgee doo daanzhọọ ádaadil'ìhíí k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázéh yune' ła'íí ilk'ída'itingee naz̄iigo da'okąąhgo bıl daagozhóó, n̄ee daabineł'ìigo. Da'an̄ii gádaanohwłdsh̄n̄ii, Ik'idá' áí bich'ì' nahasn̄ili at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkąąhyúgo, ntééh yune' ha'án̄náhgo, ídił da'dént'ìhíí dá' niTaa nagont'ì'yú honkąąh; án dánant'ì'ego ánáda'ch'ol'ìłł ndi yo'iiníí, niTaa, da'án n̄ee binadzahgee nich'ì' nado'on̄iki at'éé. ⁷ Da'ohkąąhgee be'ádaadoh̄n̄iihíí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadoh̄n̄ii da, doo Jews daanl̄ií dahíí ádaat'eehíí k'ehgo: áí łaągo yádaasiilti'yúgo zhá Bik'ehgo'ih̄i'nań nohwidits'ag, daanz̄i. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bídaanohd̄iíhíí yígóts̄i, t'ah doo hwahá bíhóhkeed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkąąh: NohwiTaa yaaká'yú dahsındaahíí, Nizhi'íí dilz̄ihgo

bígózh le'. ¹⁰ Nant'án nííhíí begodowáh. Hagot'éégo ánniyyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'godzáń biká'yú áldó' begodolníí. ¹¹ Díí jji daahiidaą doleehíí nohwá ágonłsı. ¹² Hadíí nchọ'go nohwich'ı' ádaaszaahíí bighą baa nágodent'aahíí k'ehgo néé áldó' nchọ'go ádaasiidzaahíí bighą nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yune' onohwoníí hela', áídá' nchọ'go at'éehíí bits'á'zhı' hanánohwihı'níí: Dahazhı' dawa bá nant'áá, ła'íí ninawodíí itisyú át'éhi, ła'íí ízisgo ánt'éhi dahazhı' bee sínzji doleel. Doleelgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchọ'híí bighą baa nádaagodeso'ąayúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' nnee binchọ'híí bighą doo baa nádaagodeso'ąą dayúgo, nohwiTaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaąh lẹk'eyúgo, daanzhọọ ádaadil'ini doo k'ehgo adaanoht'ee da: áí dáshiná' da'okąąhgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'jı, nnee dáshiná' oshkaąhíí yıdaagołsı le', daanzigo. Da'anii gádaanohwiłdishnii, İlk'idá' áí bich'ı' nahasnili at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkaąh lẹk'eyúgo, nitsizıl nnłtag, ninii tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkaąhíí doo yıdaagołsı da, niTaahíí zhá na'gont'ı' ndi yígółsı: áík'ehgo dánant'ı'ego ánáda'ch'ol'jı ndi yo'iiní, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'ı' nado'onıli at'éé.

¹⁹ Ni'godzáń biká' dawahá nohwił da'ilíiní doo nadaanohníí da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyąą, beshihii nohwits'á' dichíh, ła'íí da'in'jıhíí nohwee dain'jıh: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhá nada'nohníí, akúyúgo zhá gólchoozhi doo

nohwits'á' da'iyaa da, béshihíí doo nohwits'á' dichíh da, la'íí da'in'íihíí doo nohwee daino'íih at'éé da: ²¹ Dahayú nohwił ilíni sinilyú, aí zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'íí kots'í bikq'i at'éé: áík'ehgo konáá nkt'éeyúgo kots'í dahot'éhé bikq' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nkt'éé dayúgohíí, kots'íhíí dahot'éhé dilhiki at'éé. Koyi' ná'dindíin n'íí kots'á' dilhił silijyúgo, aí dázhó dilhiki at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, dała'á bil nchq'dá' la'ihíí bil nzhqo doleeki at'ééhíí bigha; dagohíí dała'á yotq'dá' la'ihíí yich'olaa doleeki at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań hik'e hágóldzilíí dáła' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Aí bigha gádaanohwiłdishnii, Nohwi'ihí'na'íí doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'ésha' hishaa doleek, daanohsigo; dagohíí nohwits'í doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'ésha' ágoshdle', daanohsigo. Ya' idánhíí ihí'naahíí bitisgo ilij gá, ya' diyagé kots'íhíí bitisgo ilij gá? ²⁶ Dlq' yúdahyú nada'iníihíí baa natsídaahkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ilk'edaayihinííhíí bá gowa goz'aa da; da'ágát'éé ndi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíí aí bitisgo da'inohkij gá? ²⁷ Nohwitahyú hadín daahonēezíí yaa natsékeesí zhá bee ayáhago ndi ts'idag ndikséhgo ádidle' gá? ²⁸ Hant'é bigha diyagé baa nohwił daagoyéé? T'oh dénzhónéhíí baa natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nkt'éégo daanołseek: ²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lek'e ndi doo díí t'oh dénzhóné k'ehgo ik'e'isdlaa da, nohwiłdishnii. ³⁰ T'oh díí jji nołseekíí, áídí' iskaa daadidlidíí ndi

Bik'ehgo'ihinañ nlt'éégo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' aí t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihinañ nohwik'e'islaa gá, nohwíi nohwi'odla' ádaayáháhi? ³¹ Áík'ehgo, Hant'é da'iidaq shihíi? dagohíi, Hant'é da'iidlaq shihíi? dagohíi, Hant'é ádaagohiidle' shihíi? doo daadohniigo baa nohwil daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanlii dahíi aí zhá itisgo hádaat'ii:) áidá' aí dawa bídih daanohliihíi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígótsi. ³³ Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hik'e bits'á'dí' nzhoggo ágot'eehíi ntsé biká hádaht'ii; áík'ehgo díi dawahá alód' nohwíyéé doleeł. ³⁴ Áík'ehgo yiskaago hago ágot'eehíi doo baa nohwil daagoyéé da le': aí dabíi na'idint'og ndi at'éé. Dałá'á jii nagont'ogíi da'ái zhá dá bik'eh.

7

¹ Doo hadín baa nádaht'ii da le', áík'ehgo nohwíi alód' doo nohwaa nádaach'it'ii da doleeł. ² Aanádaht'iihíi k'ehgo nohwíi alód' nohwaa nádaach'it'ii doleeł; dáhołąągo kaa daasohné' lán shi n'íi k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bigha nik'isn bináá yune' tsj akts'íséę sitaaníi hí'ii, áidá' nihíi nináá yune' tsj nchaahi sitaaníi doo hí'ii da? ⁴ Ni nináá yune' tsj nchaahi sitaądá', hagog'éégo nik'isn gáhnii, Shik'isn, ai tsj akts'íséę nináá yune' sitaaníi ná haoshtiih? ⁵ Ni, nzhog idnl'ini, ntsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaníi hatiih; áík'ehgo nlt'éégo go'ii nleehgo áníta nik'isn bináá yune' tsj akts'íséę sitaaníi bá hatiih.

⁶ Nt'é dilziníi doo gósé baa daahohniil da, la'íi nohwiyo' nlt'éhíi doo góchi bich'i' odaaholkaad

da, ágádaaht'íyyúgo dánko yiká' nakai doleel, áídí' nohwich'í' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'íí, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádítíh ndaanolts'í, áík'ehgo nohwá ch'í'ítííhi at'éé: ⁸ Hadín ídókeedíí baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'íí shíhíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádítíh ndaakts'íhíí bá ch'í'ítííhi at'éé. ⁹ NohwitaHyú la' nnee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? ¹⁰ Dagohíí lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? ¹¹ Daanolchq' ndi nohwichagháshé nt'é nkt'éhi baa hi'né'íí bídaagonoltsiyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nkt'éhihíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áík'ehgo nnee hagot'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí aldó' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'íłch'ídaago'aahíí bik'ehgohi at'éé.

¹³ Ágołts'óségo ch'ígót'i'yú ch'ínokhák: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'aayú intín, ląągo akóne' ha'ánátséh. ¹⁴ Ágołts'óségo ch'ígót'í'ihíí, ágołts'óségo intínhíí, áí zhá ihí'naa bich'í' intín, da'akwíiyé zhá akú ch'ekáh, doo ląągo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsaą, áí dibelíí bikágéhíí daabidiyágégo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaahíí ma'cho dážhó shíńá' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'a'híí bee bídaagonoltsi doleel. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihínił née, née figs

kọ'dahosh baa ndaach'ihiniil nées? ¹⁷ Ch'il nlt'éhíhíí nest'án nlt'ééhíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchọ'éhíí nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nlt'éhíhíí doo nest'án dénchọ'éhíí bah dahnándahi at'éé da, ła'íí ch'il dénchọ'éhíí doo hagot'éégo nest'án nlt'éhíhíí bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nlt'ééhíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kọ' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áík'ehgo binest'ą'ihíí bee bídaagonłsį doleeł.

²¹ SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashilniihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn aniihíí yikísk'eh at'ééhíí zhą itah daaleeh. ²² Áí bijį nnee łąągo gádaashilni doleeł, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałti' da lán? Ya' doo nich'į' ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da lán? Ya' doo nizhi' biláhyú ízisgo ánągot'įłłi be'ádaant'ee da lán? ²³ Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhį nohkáh, nchọ'go ádaht'íni, biłdidishniil.

²⁴ Dahadín shíyést'sąągo shiyati' yikísk'eh at'ééhíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigową ágodlaa: ²⁵ łąągo nanągołtį, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigową bich'į' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'ąąhíí bighą. ²⁶ Áídá' dahadín shíyést'sąą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigową ágodlaa: ²⁷ łąągo nanągołtį, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigową bich'į' deyolgo nangónko: gową nabígozt'įh silį. ²⁸ Jesus áí ąął yaa nagosni'dá' ilch'ígon'ąąhíí

bigha nnee bil diyadaagot'ee lek'e: ²⁹ Yebik'ehii k'ehgo yil ch'igó'aahii bigha, doo nnee begoz'aanii ye'ik'eda'ikchihi ádaat'eehii k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'dí' nkenádiidzaadá' ląągo biké' anázeel lek'e. ² Nt'éégo ła' nnee lóód doo ináđih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzaago gábiłnii, SheBik'ehń, náshínlzihií bik'e síntjigo nígonsj, hánt'ijyúgo náshínlzihi. ³ Áík'ehgo Jesus yich'j' dahdidilniidi' yiká' ndelniihgo, Hasht'j; nándzihi, yilnii. Ái dábiłgo lóód n'ii inásđjđ lek'e. ⁴ Áídi' Jesus gábiłnii, Hadín dánko bil nagoln'j' hela'; ti'i, okaąah yebik'ehi bich'j' ch'í'nah ádnle'go, nt'éhéta be'okaąahii Bik'ehgo'ihinań baa nné', Moses ngon'ąą lek'ehii k'ehgo, áík'ehgo nándzihií nnee yidaagołsj doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nyááadá', ágee silááda dała'á gonenadín binant'a'ii nábokaąahgo baa nyáágo, ⁶ Gábiłnii, ShiNant'a', shána'iziidi di'il silinihi yaat'éégo bil na'dini'go gowayú sitj. ⁷ Jesus gábiłnii, Ákú disháhgo naszihi. ⁸ Silááda nant'án gábiłnii, ShiNant'a', shigowa yune' ha'ánnáhgo ndi doo bik'eh sitj da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadzihi ndi at'éé. ⁹ Shii alód' shinant'a' golj, shihii silááda bá nansht'aa: dała'á, Dah nńáh, bíłdishniiyúgo dahdigháh; ła'ii, Yushdé', bíłdishniiyúgo shaa higháh; ła'ii shána'iziidi, Díi áńle', bíłdishniiyúgo ái áńle'. ¹⁰ Jesus ái yidezts'ąądá' débiłdiyagodzaago nnee biké' náłseełi gáyilnii, Da'anii gádaanohwłdishnii, Israel hat'i'ii bitahyú ndi doo hadín díi k'ehgo bi'odł' golini baa nsháh

da. ¹¹ Ła'íí gánádish'nii, Łáágo ya'ái hanadáhdí' la'íí ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac la'íí Jacob yił dahnáhaztaą doleeł, yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee daanliinií bitah: ¹² Áídá' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee daanlii le'at'éé n'íí, chagołheel yuņe' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo łıdaach'idil'k'ash doleeł. ¹³ Jesus silááda binant'a'íí gáyilnii, Nádnáh; hagog'éego osíndlaądíí da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihíí da'áígee dagoshch'į' nadziih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yuņe' ha'ayáadá' Peter bi'aahíí bima nezzaigo sitiigo yiłtsaą. ¹⁵ Bigan yedelniih, áík'ehgo nezza n'íí bits'ą' gonyáa: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'í'áązhi' godeyaago láągo ch'iidn isná ádaabiksiníí bich'į'yú yił neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íí zhą bee ch'iidn hainiheyood, la'íí daannihíí dawa nádaayilziih: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nán binkááyú na'iziidi, gánniid n'íí begolne'go, Néé doo daanldzil dahíí, la'íí nohwikah n'íí dawa dabízhą ídá'ayıidlaa.

¹⁸ Jesus binaayú nnee łáni łla'at'éehíí yiłtsaądá', Hanaazhi' nohwil nada'do'eeł, nniid. ¹⁹ Áígee begoz'aaní ye'ik'e'ik'chíhi baa nyáągo gábilnii, łłch'ígó'aahíí, dahayú anadáályú níké' anáshdał doo. ²⁰ Jesus gábilnii, Ma' ndi bi'i'án daagolíí, dló' yúdahyú nada'iniihíí ndi bit'oh daagolíí; áídá' shíí nnee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshtehe at'éé da. ²¹ Ła' bitsilke'yuhíí gábilnii, ShiNant'a', haląą shita ntsé łehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábilnii, Shiké' hínáál; áídá' nanezna'íí dabíí łedaakii'niil le'.

23 Áídí' tsina'eehí yehiyaadá' bitsilke'yu aldó' ehikai. 24 Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eehí tú nádidáhíí beh nádilke'ool: áídá' Jesus-híí ilhosh lək'e. 25 Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínádaabisidá' gádaanii, NohweBik'ehń, hasdánohwiníí: dak'azhą tétt'áh nohwił ogo'eel. 26 Áík'ehgo gádaayihńii, Hant'é lą bighą ndaakdzid, ntsóląą'at'éégo nohwi'odlą' doo hwoi da? ńii. Áídá' nádiidzaago nyolhíí túhíí biłgo yich'í' hadziigo nkenágohełt'ó'. 27 Áík'ehgo nnee bił díyadaagot'éégo gádaanii, Nnee ląą daat'éhi díí, nyolhíí ła'íí túhíí ndi da'áyihńiiyú ádaat'íi!

28 Hanaayú Gérgesenés daagolííyú bił nada'diz'eeldá' nnee lena'ńikí goz'aądí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiksinihíí, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíí bighą doo hadín ałhánégo bit'ah ch'egháhi da. 29 Yat'éégo gádaanii, Hago ląą ánohwile'go ánt'íí, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe'ńlíni? Nohwiniigodilne'íí doo hwahá biká' ngońáh dadá' nohwiniigodnle' née? 30 Áígee da'anahyú góchi da'iyąągo nanakse'. 31 Áík'ehgo ch'iidn náda'okąąhgo gádaabihńii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanakse'íí beh nohwinyóód. 32 Áík'ehgo, Hahkeeh, yihńiid. Hakíídá' góchi nanakse'íí yeh hikíí: nt'éégo góchi dawa hayaa nádńkíigo túsikáni yeh hikíí, áík'ehgo tú yił daadesdzii. 33 Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íí nádńkíigo kįh goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiksı n'íí hago ádaabi'deszaahíí dawa yaa nadaagosńi'. 34 Áídí' kįh goznilgee daagolíníí dawa Jesus yich'í' ch'ínálsąą: áík'ehgo daayiltsąądá' náyokąąhgo gádaayihńii, Nohwini'dí'

ch'ínṅáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eelí' yeh hiyaago hanaayú dabí'í gólíyú bíl oná'í'éeł. ² Nt'éégo ła' nṅee di'ili baa daach'iskaḡ: Jesus daabi'odla' yígokṣiídá' nṅee di'ilihí' gáyihṅii, Shiye', nił gozhó' le'; nincho'hí' bighḡ dák'ad naa nágodet'aah. ³ Áídá' begoz'aaní' ye'ik'eda'ilchíhi ła' dábiyi'yú, Dí' nṅee Bik'ehgo'ihí'nań ádil'jigo áńii, daanzí. ⁴ Natsídaakesí' Jesus yígokṣigo gádaabilṅii, Nt'é bighḡ nohwijí' biyi' yuyaa ncho'go natsídaahkees? ⁵ Hadíihí' doo nyeego ách'iniih da, Nincho'hí' bighḡ dák'ad naa nágodet'aah; dagohí', Nádnáhgo dahnṅáh? ⁶ Ni'godzán biká' nṅee bincho'hí' bighḡ baa nágodet'aahí' shí'í, nṅee k'ehgo Niyááhí', beshik'ehgo bídaagonokṣi' doleelhí' bighḡ, (nṅee di'ili sitiiní' gáyihṅiiid,) Nádnáhgo biká' síntiiní' dahnádné'go gowayú nádndáh. ⁷ Áík'ehgo nádiidzaago gowayú onádzaa. ⁸ Nṅee ła'ago ıla'adzaahí' dí' daayo'jídá' bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzí, nṅee dí' k'ehgo á'il'jigo yaa goden'aahí' bighḡ.

⁹ Jesus áídí' higaalgo nṅee Matthew holzéhi tax nanáhi'niłígee sidaago yiltsaḡdá', Shiké' dahnṅáh, yihṅii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyaaḡo nezdaago, tax bich'í' nadaahi'niłí'ihik'e nṅee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahí' ła'ago hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyaaḡo dahdinezbih. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'jídá' Jesus bitsilke'yu gádaayihṅii, Nt'é bighḡ nohwilch'ígó'aahí' tax bich'í' nadaahi'niłí'

hik'e n̄nee doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíi yil da'iyaa? ¹² Jesus ái yidezts'aáda' gádaabih̄ni, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakáh bik'eh da, daannih̄híi zhá. ¹³ Hant'é niigo ágodi'n̄nihíi bídaagono'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okaq̄ahíi bitisgo n̄nee laadaach'oba'íi hást'íi, niigo: shíi n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinch̄'íi bits'á'zh̄i' ádaahne', bídish̄niiyú níyáá, áidá' doo n̄nee dábik'ehyú ádaat'eehíi ágáldish̄niiyú níyáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaan̄ni, Nt'é bigh̄a néé hik'e Pharisees daanl̄ni lahgee dásh̄iná' da'ohiik̄aah, áidá' ni nitsilke'yu doo dásh̄iná' da'okaq̄ah da? ¹⁵ Jesus gádaabih̄ni, Ya' ni'i'n̄ehgee n̄nee íla'ádaat'eehíi n̄nee niin̄ehíi yil nakaiyúgo doo bíl daagozh̄ó' da néé? Dahagee n̄nee niin̄ehíi bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dásh̄iná' da'okaq̄ah doleeł. ¹⁶ Ko'íi dénch̄'éhíi doo nak'á' áníidéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo áníidéhíi ílhanighángo dayúwehégo onanádlaad. ¹⁷ Ła'íi wine áníi alzaahíi ikágé wine benaktiníi dénch̄'éhíi doo biyi' tádaach'in̄ił da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníi kots'á' daidíldoh, áik'ehgo winehíi aq̄ł ha'ijooł, la'íi wine bee nakt̄i n'íi da'ílíi hileeh: áidá' wine áníi alzaahíi wine benaktiníi áníidéhíi zhá biyi' tádaach'in̄ił, áik'ehgo da'íla n̄t'éé.

¹⁸ Jesus t'ah bich'í' yałti' nt'éégo nant'an la' baa nyáágo biyahzh̄i' hayaa adzaago gábih̄niid, Shitsi' áníi daztsaq̄: ndi yushdé', biká' nden-l̄nih̄go nnaahó'naa. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus n̄neehíi yiké' dahiyaago bitsilke'yu ałdó' biké' dahiskai.

20 Nt'éégo isdzán dił bighánlǐigo nakits'adah bił legodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelñiih: 21 Ídił yałti'go gáníí, Bi'íí zhá ndi bedenshñiihyúgo nłt'ée náshdlee. 22 Jesus lédiidzaago biłtsaa, áík'ehgo gábiłñii, Shilah, nił gozhóq le'; ni'odla'íí nłt'ée go anániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' nłt'ée násdlií. 23 Áídí' Jesus nant'an bigowa yune' ha'ayáago, tsışól yeda'do'aakíí hik'e nnee daagodnch'aadíí yiłtsaa go, 24 Ch'ínohkáh, yiłññiid: na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo iłhoshgo at'ée. Áí bigha baa daach'odloh lək'e. 25 Nnee íła'adzaahíí dawa ch'ínánłtsáq dá' Jesus ha'ayáago na'ilíhníí bigan yiłtsoodá' nádiidzaa. 26 Áík'ehgo áí biñaayú dahot'éhé ágodzaahíí baa ch'inii lək'e.

27 Áídí' Jesus dayúweh higaal go nnee naki bináá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adjid daadilwoshgo gádaañii, David biye' ríłni, nohwaa ch'onbáah. 28 Kih yune' ha'ayáago nnee bináá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayilñii, Ya' ágá'ishléhgo nohwi'odla' goljí née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabiłñii. 29 Áík'ehgo bináá ádaagodinií bináá yiká' ndelñii go, Hago nohwi'odla' nel'aaníí dábił'ehgo nohwá begolne', biłññiid. 30 Áík'ehgo bináá nádaagosdliigo, Hadín yígonolśíih hela', Jesus nłdzilgo baa daasni'. 31 Da'ágát'ée ndi o'áázhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

32 Áídí' dahnádikáh nt'éégo nnee doo yałti' dahi, ch'iidn isná ábiłsini, Jesus baa bił ch'ikai. 33 Áík'ehgo nneehíí biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nnee doo yałti' da n'íí hadzii: áík'ehgo nnee íła'adzaahíí bił díyadaagot'eego

gádaan̄ii, Israel hat'i'íi bitahyú doo hak'i díi k'ehgo ágot'eehíi daahiltséhi da. ³⁴ Áídá' Pharisees daanlíni, Ch'iidn nant'án binawodíi bee ch'iidn hainihiyood, daan̄ii. ³⁵ Áídí' Jesus kih nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánátséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníi baa na'goni'íi nlt'éhi yaa yaakti'go, la'íi n̄nee bitahyú iltah at'éégo daann̄iihíi hik'e kah yaa nakaihíi dawa náyihilzihgo naghaa.

³⁶ Jesus n̄nee lani yo'ijigo, dibehíi nadaabinyoodíi da'ádihgo nakai lehíi k'ehgo doo daanldzil dago iltanáhosaqhíi bigha dázho yaa ch'oba' lək'e.

³⁷ Áídí' bitsilke'yu gádaayil̄n̄ii, Nest'án dázho ląágo nest'aqáda' nada'iziidíi doo ląá dahíi bigha doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'a' yeBik'eh̄n bich'í' da'ohkaq̄hgo gádaabil̄doh̄n̄iih, Nada'iziidíi ninest'a' nádaayihigeshyú daadn'áa.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushdé' daayil̄n̄iidá' spirits daanchō'i hadainihiyóod doleelgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aq̄, iltah at'éégo daann̄iihíi hik'e kah iltah at'ééhíi yaa nadaakaihíi nádaayilzihgo al̄dó' yaa daagodez'aq̄.

² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhíi Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas la'íi Matthew, tax bich'í' nahi'n̄íi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nl̄ni, la'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'iyido'aahíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahil'aago

gádaayil̄nii, Doo Jews daanlīj dahíí bitahyú dohkáh hela', la'íí Samáriayú kih nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'i'íí bitahyú, dibel̄í ch'a'onehezdeehíí k'ehgo zhá bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daanniihíí nádaahol̄zih, n̄nee loód doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíí n̄t'éego ánádaahdle', nanezna'íí nádaabiho'naah, ch'iidn n̄nee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bizis biyi' yuyaa óodo, béshlgai, dagohíí zhaali kitsogé odaahníí hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltiníí, dagohíí nohwi'íicho naki, ik'e'an nohwiikee, la'íí tsj be'idiltkishé dahdaadohniil hela': n̄nee na'iziidíí bá di'né'go goz'ąą. ¹¹ Dahadíí kih nagoznil dagohíí gotahyú dohkáhyúgo, hadín n̄t'éego at'éehíí biká na'ídaadołkidgo, lahyú naadohkázhj' bił nahísóotąą le'. ¹² Gową yun'e' ha'ahkaigee, ilch'j'gont'ééhíí díí gową yun'e' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áigee daagolíníí n̄t'éego ádaat'eeyúgo nohwił ilch'j'gont'ééhíí yił daanlīj doo: doo n̄t'éego ádaat'ee dayúgo, nohwił ilch'j'gont'ééhíí dánohwíí nohwił nádodleeł. ¹⁴ Dahadíí doo hádaanohwit'j'j dayúgo, nohwiya'ti' doo yídaayést'sąą dayúgo, aí gową dagohíí kih gozníí bits'ą' dahnádohkáhgo, nohwiikee baą leezhíí baa daałhaal. ¹⁵ Da'anii gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihinań n̄nee yándaago'aahíí bijjii Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolj' n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo aí kih goznilgee daagolíníí biniigodolniil.

16 Ma' bitahyú dibelí k'ehgo daanohwideł'a': áí bighą ch'osh goyááhí k'ehgo daagonohsąą, hawú ga'adaanoht'eego doo t'aązhi' nádaadolghash da. 17 Nnee baa daagonohsąą: yánadaaltihí yaa nádaanohwide'aah doleeł, ła'í Jews ła'anát'iih nagoznil yun'e hanohwínada'iltsas doleeł; 18 ła'í nant'ánchań hik'e ízigo nant'ánhí biyahzhi' nnádaanohwich'ilteeh doleeł, shíi shighą, áí hik'e doo Jews daanlii dahíi ąłdó' bińáál shá nadaagołni' doleeł. 19 Nohwaa yá'iti'yú nohwil ch'ideskaiyúgo, hagoť'éégoshą hasdzii, hant'éshą dishńii, doo daanohsı da: hant'é daadohńiihí da'ái bik'ehenkéézgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. 20 Áí doo dánohwíi hahdziih da, ndi nohwitaa bits'á'di'go Spirit-híi nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. 21 Nnee ła' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, ła'í nnee ła' bizhaazhé ágáyidoliik: chągháshé báą hik'e bitaa yich'i' nanádaagonłkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. 22 Shizhi' bee daanohwich'ozhiihí bighą nnee dawa bił daanohchọ' doleeł: áídá' dahadín dąngont'í'zhí' dahildóhíi hasdábí' dolteeł. 23 ła' kii goznilgee nohwiniidaagoch'idnłsyúgo, łahyúgo náádohkáh: da'anii gádaanohwidishńii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdzaazhi' Israel hat'i'i bikiih nagoznili t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. 24 Biłch'ígót'aahíi biłch'ígót'aahíi doo yitigo at'éhi at'éé da, ła'í na'iziidíi doo binant'a' yitigo at'éhi at'éé da. 25 Biłch'ígót'aahíi biłch'ígót'aahíi yiłgo dáłekt'eego dábił'eh, ła'í na'iziidíi binant'a' yiłgo dáłekt'eego dábił'eh. Bigowa golińii Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhiiyúgo, bichągháshé itisgo nchọ'go daabich'ozhíi doleeł.

26 Áík'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bił le'izkaad n'íí ch'í'nah ádolñiik; ła'íí k'ad dawahá nanl'í' n'íí bígózihgo ádolñiik. 27 Godilñiik yune' nohwił nagoshñi'íí idindláadyú baa nadaagoñi: nant'í'ego bee nohwich'í' ha'odziihíi kñh biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagoñi'. 28 Hadíi kots'í nadaiktseedá' koyi'siziiníi doo nadaiktseed at'éé dahíi doo bédaaldzid da; áidá' ch'iidn biko' dilti' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníi oyiné'híi, án zhá bédaaldzid. 29 Ya' dlo'dichiné naki zhaali lich'íé dała'á iljigo nahiníih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'jii dayúgo dała'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. 30 Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. 31 Áík'ehgo doo nédaaldzid da, dlo'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohkñi da. 32 Dahadín nnee binadzahgee, Án bígonsi, shiñiihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishñiik. 33 Áidá' dahadín nnee binadzahgee, Án doo bígonsi da, shiñiihíi, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishñiik. 34 Ni'gosdzán biká'zhí' ilch'í'gont'ééhíi nkeniné' doo daasho'ñii da: doo ilch'í'gont'ééhíi nkenishné'híi bigha niyáá da, besh be'idiltkshé niitáago niyáá. 35 Nnee ła' bitaa bił lił nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdza' bił lił nanágonłkaad, ła'íi isdzán hik'e bá'iyéhií aldó' bił lił nanágonłkaadgo ashle'híi bigha niyáá. 36 Nnee dabii bichagháshé bich'í' nanádaagonłkaad doleeł. 37 Dahadín bitaa dagohíi báq shii shitisgo bił nzhooníi doo shiyéé hileehgo dávik'eh da: ła'íi dahadín biye' dagohíi bitsi' shii shitisgo bił nzhooníi doo shiyéé hileehgo dávik'eh da.

38 Dahadín bitsj'ikna'ááhíí doo dahiditijhgo shiké' dahdigháh dahíí doo shíyée hileehgo dávik'eh da.
 39 Dahadín bi'ihí'na' bił ilíiníí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín shíí shighá bi'ihí'na' doo bił ilíí dahíí, án zhá dahazhí' ihí'naahíí yaa higháhi at'éé.

40 Dahadín nánohwidnktiiníí shíí áldó' náshidnktíni at'éé; dahadín náshidnktiiníí shides'a'íí áldó' náidnktíni at'éé; 41 Dahadín nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlijhíí bighá nádntiiníí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bainé'íí án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú át'ééhíí nlijhíí bighá náidnktiiníí, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bainé'íí án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. 42 Dahadín, Jesus yiké' higaahíí bighá, díí doo ízisgo at'éé dahíí idee bee tú sik'azíí ndí yá ná'iksijhyúgo, da'aniigo gádaanohwidishnii, Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nayihiníikíí da'aniigo bíyée doleel.

11

1 Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí aqł yil ch'ídaagoz'aqáda' Jews daanlíni bikjñ nagoznilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolñigo onanádzaa. 2 John ha'ásitij yuné' Christ ánát'ijhíí ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyil'a'go, 3 Gáyiknñiid, Ya' ni higháhi n'íí ánt'ijí née, dagohíí la'i biká daadéet'ijí née? 4 Jesus gábihñii, John bich'í' nádoht'aashgo díí disołts'aaníí la'íí hołiiníí baa bił nagolñi': 5 Biñáá ádaagodij n'íí biñáá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee lóód doo ínádij dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íí nłt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodij

n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'í' yáda'iti'. ⁶ Hadín shodlaągo doo t'ąązhí' at'éé dahíí biyaa gozhóq doleel, nii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee íla'at'ééhíí John yaa nagolni'go yich'í' yałti'go nkegonyaa gáníigo, Da'igolíyyú nt'é hádaadeh'íyyú nasohkai? T'oh bit'ąą nteelíí bíł godiyolíí née? ⁸ Nt'é hádaadeh'íyyú nasohkai áídá'? Nnee nht'éégo bik'e'izláhi née? Hadíí bidiyagé nht'ééhíí nant'án golíige nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é láą hádaadeh'íyyú nasohkai áídá'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi yitisgo at'éhi, nohwıłdishnii. ¹⁰ Díí baa k'e'eshchíí n'íí án át'íí, Shinal'a'á nádıh dish'aa, nádıh ilch'í'gole'go. ¹¹ Da'aniigo gánohwıłdishnii, Nnee daagozliiníí bitahyú doo la' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áídá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín dązhq doo íłíí dahíí John yitisgo at'éé. ¹² John Baptize ágole'íí ni'gosdzán biká' nagmaadı' godezt'i'go nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh dązhq hádaat'íigo idéédaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí begoz'aaníí baa k'e'eshchiiníí ágone'íí dabıntsédá' yaa yił nadaagosni', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaah'íyyúgo gánohwıłdishnii, Elías, hígháh n'íí, át'íí. ¹⁵ Hadín bijeyi' golíiníí, íyést'sąq le'.

¹⁶ Dzaągee nnee daalinolt'íłhíí hant'é bíł kışhah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'ąągee chągháshé íla'at'éégo ilch'í' ádaaniigo, ¹⁷ Tsısol bee

nohwich'í' da'nt'aal ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'í' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinołzhil da, daakildi'niihíi nnee díi goldohgee daagolíníi bił dálekt'ee. ¹⁸ John doo iyaągo la'íi doo idlaągo nyáá dadá', Ch'iidn biyi' goljí, daalch'inii. ¹⁹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ishągo la'íi ishdlągo niyáádá' gádaashilch'inii, Án dichini la'íi idlánihi, tax bich'í' nadaahi'niihíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bit'eké nlíni, daach'inii. Da'anii igoya'íi nt'é ádaat'íihíi bee bígózih.

²⁰ Kih nagozníi biyi' Jesus ízisgo áná'ol'íihíi láągo ye'ánát'íidá' binch'íi doo yits'á'yúgo ádaane' dahíi bighą yil daaditeh nkegonyaa, gáníigo, ²¹ Korázingee daagonohíinií, nohwá góyéé dolee! Bethsáidagee daagonohíinií aldó' nohwá góyéé dolee! NohwitaHyú ízisgo ánágot'íihíi Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíníi doo ániidá' nak'ą'dich'ízhé bik'inazlaadá' ilch'ii yiyi' naháztaągo binch'íi yits'á'zhí'go ádaaszaa dolee ni'. ²² Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijjí Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolníi, nohwildishníi. ²³ Nohwíi, Capérnaumgee daagonohíinií, yaaká'zhí'go hanohwidi'niihíi, nohwíi ch'iidntahzhí'go nohwidido'nił: nohwitaHyú ízisgo ánágot'íihíi Sódongee ágágodzaayúgo, díi jíi Sódóm t'ah goz'ąą dolee ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijjí ni', Sódóm golzeehíi, bitisgo nohwiniigodidolníi, nohwildishníi.

²⁵ Áidá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nań yokaąhgo gáníi, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ni'zhí' nant'án nílinihi, díi

ilch'ígót'aahíí nnee daagoyáágo bil ídaagozínihíí baa ch'anant'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánleehíí nich'í' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hi'níí: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshíni, shígólsini at'éé da, shiTaa zhá; la'íí doo hadín shiTaa yígólsini at'éé da, shíí biYe' nshíni zhá, la'íí dahadínta shiTaa bich'í' bígózihgo áshle'íí aldó' shiTaa yígólsi.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíí la'íí ndaazgo dahda'ohheekíí shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasolgo ánohwishle'. ²⁹ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalgo shits'á'dí' ígon'áah; shijíí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'íi da: áik'ehgo nohwiyi' siziiníí hanáyol doleel. ³⁰ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleel, da'ighéelgo ánisiníí doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áidá' Jews daagodnksiníí bijji Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo shiná' daasilijigo t'oh naghái binest'á' nadaayiniilgo daayiyaa nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabiltsaadá' gábilni, Dín'íi, godilziníí bijji doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabilni, Ya' David hik'e yil nakaihíí bilgo shiná' daasilijigo, hago ádaasdaa lán shihíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaah goz'aa yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihí'nań ye' okaahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí, doo daayiyaaago bágoz'ánihi daayiyáá, áí bánhíí okaah yedaabik'ehi zhá

daayiyaa goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okaqah goz'aa yune' okaqah yedaabik'ehi godilziní bijji doo daagodnisi da ndi doo bee bída'itah dahíi, begoz'aanii bek'e' eshchiinii biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁶ Dzaagee hadín da'ch'okaqah goz'aanii yitigo at'éhi naghaa, nohwildishnii. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okaqahíi bitigo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo aníhíi bídaagonisjyúgo, shíi, doo shaa dahgoz'aa dahíi, doo shaa yádaakti' da dolee ni'. ⁸ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, godilziní bijji ndi beshik'eh. ⁹ Áídí' dahiyaadá' Jews ha'ánátséh goz'aa yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áígee nnee bigan dała'ázhinéé binawod ásdjidi itah sidaa lék'e. Nnee la'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadikid gádaaniigo, Ya' godilziní bijji ná'ch'ilzihií begoz'aa née? ¹¹ Jesus gádaabihni, Nohwitahyú nnee la' bidibellíi dała'áhi godilziní bijji o'i'án yune' ogo'yúgo, yiktsoodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibellíi yitigo ilíi go'íi! Áík'ehgo godilziní bijji nkt'éégo ánách'ot'íiigo goz'aa. ¹³ Áídí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'í' gáníi, Yushdé' dahdinlíh. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíi ga'at'éé násdlii.

¹⁴ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éégo Jesus daayizilhee doleeíi yaa nadaagoshchii. ¹⁵ Jesus díi yígótsigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksaa, aí dawa náyihilzihi; ¹⁶ Áídí' gádaayihni, Ch'ídaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíi begolne'go ánágot'íi, ¹⁸ Shinal'a'á, haktíinií, shil nzhóni, shiyi'siziinií bil dábik'ehyú at'éhi daanel'íi:

shiSpirit-híí biká'zhì' ashléhgo doo Jews daanlii dahíí bich'ì' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolñi' doleeł. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleeł; da'intínyú bizhiihíí doo hadín yidits'ag da doleeł. ²⁰ Dábik'ehyú ánách'ot'ííhíí itis siljigo áyílaazhì' t'oh hichqodíí doo yitíh da, túkq'íí beh hiit'i'íí dét'ìh dałchiihíí doo yinktsees da doleeł. ²¹ Bíí bizhi'íí doo Jews daanlii dahíí bada'okíí doleeł.

²² Nñee ła' ch'iidn isná ábiłsini biñáá ágodìh, ła'íí doo yałti' dahi baa bił ch'ikaigo náyilziih: áí nñee doo yałti' da n'íí yałti' ła'íí go'íí násdlií. ²³ Nñee dawa bił díyadaagot'eego gádaanñiid, Áń David biYe' at'íí ya'? ²⁴ Phárisees daanlíni áí daidezts'aqadá' gádaanñii, Ch'iidn nant'án, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nñee ch'iidn hainihiyood, daanñii. ²⁵ Natsídaakeesíí Jesus yígółsigo gádaayihñii, Nñee dałaháyú binant'a' golíínií dabíí iłch'ì' nanágonłkaadyúgo da'ílií hileeh; kìh goznilgee daagolínií dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí iłk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: ²⁶ Satan nñee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí ích'ì' naná'idziid; áík'ehgo yebik'ehíí hagot'éégo nzaad begoldoh? ²⁷ Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁸ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahyú iłk'ídá' nant'aa. ²⁹ Hagot'éégo ła' nñee nalwodi bigowa yuñe' ha'ách'ighaago dawahá bíyééhíí ch'in'íìh? Nñee nalwodíí ntsé k'ich'ilt'ó hik'e go'íí. Áídá' dawahá bíyééhíí bits'á' ch'in'íìh.

30 Hadín doo bił gonsht'iji dahíi shich'í' got'inihi at'éé; hadín doo bił íla'áná'ishdle' dahíi shits'á' ts'iltijigo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwiłdishnii, Konchq'íi dawa la'íi Bik'ehgo'ihinań dénchq'go baa yách'ilti'híi bigha kaa nágodit'aah doleek: áidá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'ilti'yúgo híi doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dénchq'go shaa yách'ilti'híi bigha kaa nágodit'aah doleek: áidá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'ilti'híi bigha doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díi jii goldohíi hik'e nágoldohíi ndi. 33 Ch'il nkt'éeyúgo, binest'a' aldó' nkt'éé ngolnii; áidá' ch'il dénchq'yúgo, binest'a' aldó' dénchq' ngolnii; ch'il hago'at'éehíi binest'a' bee bigózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' golíiníi k'ehgo hałinolt'ijhíi, hago't'éego nkt'éego yadaakti', nchq'go ádaanoht'eedá'? Kojíi yune' hago't'éego goz'aq shihíi bee yách'ilti'hi at'éé. 35 Kojíi yune' nkt'éego goz'aaníi bee nkt'éego ách'ít'éhi at'éé: kojíi yune' nchq'go goz'aaníi bee nchq'go ách'ít'éhi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihinań nnee yándaago'aahíi bijii nnee yati' da'ilínihíi dawa yee hadaadzi' n'íi bigha baa yá'iti'doleek, nohwiłdishnii. 37 Niyati' n'íi bee nkt'éego ánt'éehíi ná ha'dodzih, dagohíi niyati' n'íi bee nángodot'aal.

38 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayihnii, Ilch'ígó'aahíi, godiyihgo be'ígóziníi la' nohwił ch'í'nah ánlé'. 39 Yich'í' hananádziigo gádaayihnii, Nchq'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi dałinolt'ijhíi godiyihgo be'ígóziníi yiká daadéz'iji; áidá' be'ígóziníi doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihinań binkááyú

na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahíi zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jii hik'e taagi t'é' lóg nchaahíi bibid sitjihíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, taagi jii hik'e taagi t'é' leyí' sitíi doleeł. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijii nnee Nínevehgee daagolii n'íi daahiziiigo nnee daakinolt'iihíi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitiso daanchọ' ni', daadidońiik: Nínevehgee daagolíníi Jonas yaakti'go daidezts'aada' binchọ'íi yits'á'zhí' ánadaasdzaa; áidá' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijii isdzán nant'ánihi hayaadí'go nyááhíi hiziiigo nnee daakinolt'iihíi yaa yaakti'go, Shíi shitisgo daanchọ' ni', didońiik: án dázhoń zaadí' nyáa, Sólonon bigoyá' yidits'ihgo; áidá' k'adíi Sólonon bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴³ Spirit nchọ'íi nnee yiyi'dí' háyáada' tú adihyú aanádaał, hayú hanayóońi yiká hantaago; áidá' doo hagee da lek'e. ⁴⁴ Áik'ehgo gáníi, Shíi shigowayú hadí' niyáa n'íyú nádésdzá; bigowá n'íi doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhogo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áik'ehgo spirits gots'idi daanchọ'i yił nakai, bíi bitisgo daanchọ'ihí, aí gowá yune' yił ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áik'ehgo nnee ntséda' át'éé n'íi bitisgo át'éé hileeh. Áik'ehgo díi nchọ'go daakinolt'iihíi ałdó' ágát'éé doo.

⁴⁶ Jesus nnee íla'adzaahíi t'ah yich'í' yaakti'dá', báa hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'í' hadaadzii hádaat'iiigo. ⁴⁷ Nnee la' gábińii, Nímaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi, nich'í' hadaadzii hádaat'iiigo. ⁴⁸ Nnee bił nagosni'íi gáyilńii, Hadín shímaa, hadín shik'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'í' dahdidilńiiigo gáníi,

Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadíń shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikísk'eh at'ééhíí shik'isn, dagohíí shilah, ła'íí shimaa at'ée.

13

¹ Da'ái bijjii Jesus kįhdí' ch'ínyáágo, túsikaaníí bahgee nezdaa. ² Áígee nnee łáágo baa náńłsáá, áík'ehgo tsina'eelíí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaąyú ıla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íí yee łáágo yil ch'ígó'aah, gáníigo, K'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileegeee k'edilzíí ła' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' ıla'adzaago ąął nádaihezlaa: ⁵ Ła' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dážhó łááyú da: leezh da'ayáhahíí bighą dagoshch'į' hadaazhjeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dahíí bighą nádaahesą. ⁷ Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánłsąągo nadaistseed. ⁸ Ła' k'edilzíihíí leeze nł'éeýú nanehezdee, áí zhą nest'án áyíłlaa, ła' dała'á gonenadíń, ła'íí gostąđin, ła'íí táđin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadíń bijeyi' golíńníí iyést'sąą le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilńii, Nt'é bighą ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'į' yánłti'? ¹¹ Áík'ehgo gábilńii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bígózi da n'íí nohwíí bídaagonłsįihgo nohwaa daagodest'ąądá' bíhíí doo baa daagodest'ąą da. ¹² Dahadíń iyést'sąągo igoł'aahíí, bigoyą'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoyą' bá ínágododaak: áídá' dahadíń doo iyést'sąą dahíí, ayáhągo igoł'ąą n'íí ndi bits'ą' da'íłłí nádodleeł. ¹³ Áí bighą ilch'ígót'aahgo na'goni'íí

bee bich'í' yádaashti': dédainel'íi ndi doo daayo'íi da; dédaidits'ag ndi doo ídaayésts'ąą da, doo bił ídaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagolni' n'íi begolzaa, gánniidhi, Dédaadohts'ag ndihíi doo nohwił ídaagozi da doleel; dédaanel'íi ndihíi doo daah'íi da doleel. ¹⁵ Díi nneehíi bijíi daantł'iz daazlii, doo da'dits'ag da daazlii, ła'íi daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bińáá yee daago'íi doleel ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleel ni', bijíi yee bił ídaagozi doleel ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleel ni'. ¹⁶ Nohwíi nohwińáá biyaa gozhóó, go'íihíi bigħa: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híi bigħa. ¹⁷ Da'ańiigo gádaanohwiłdishńii, Doo ałch'ídé Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, ła'íi nnee nł'éeego ánat'íińi daah'iiníi daayiltséh hádaat'íi ndi doo hak'i daayiltsąą da; daadohts'agíi daidits'łh hádaat'íi ndi doo hak'i daidezts'ąą da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehíi ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íi nt'é golzeego ágolzeehíi ídaayesólts'ąą. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi baa yá'iti'íi íyésts'ąągo doo bił ígózi dadá', nchó'i nliińh baa nyáágo bijíi yune' k'edolzaa n'íi bits'á' haiyiné'. Áń k'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi át'ée; ²⁰ Áída' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'í' bił gozhóógo náidnné'híi át'ée; ²¹ Áída' biy'yú bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dago, da'anahzhí' begodigháh: áída' yati'híi bigħa nagontł'ogíi, dagohíi biniigonł'éeéhíi baa gowáhgee dagoshch'í' t'ąązhí' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' ni'gosdzán biká'zhí'

nabi'dint'ogíí, hágołdzilgo híí k'izé'idilteehíí ighánłsáągo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²³ Łeezh nłt'ééyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago bił ígózinií át'éé; án nest'án ánáil'íjh, ła' dała'á gonenadín, ła'íí gostądin, ła'íí tádin bitisyú ánáil'íjh.

²⁴ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí ła' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanií díí k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzií nzhooníí k'eidnláá: ²⁵ Áídá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ni'íí áígee nyáago, t'oh naghái bitahyú t'oh dénchq'éhi k'eidnláádá' onázzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéédá' binest'a' gozłjige t'oh dénchq'éhi alđó' hájééd lęk'e. ²⁷ Bik'edolzaa goliínií bánada'iziidíí baa hikaigo gádaabiłnii, Nohwinant'a', k'edilzií nłt'éhi ła' k'edínláa ni'dá' díí t'oh dénchq'éhi hadí'go hajéédhi gá? ²⁸ Gábiłnii, Shó'ni'íí át'íí. Bánada'iziidíí gádaabiłnii, Ya' áí t'ohíí daahi'nizh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh naghái híí dánko bił daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nłseeł le', inest'aązhi': áík'ehgo inest'aągo t'oh naghái daigeeshíí gádaaldishniih, T'oh dénchq'éhií ntsé bee da'ohł'oggo didlid doleełhíí bigħą: áídá' t'oh naghái híí shit'oh naghái bągową yunę' ndaanohniíł.

³¹ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí ła' ch'í'nah anágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanií díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláá. ³² Áí biyigéhíí dązhq' alłs'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dązhq' nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dązhq' nneezgo hileehgo

dló' yúdahyú nada'in̄iihíí bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nanágolni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'aán táádn ha'okáágo, bán benilzoolé yil ná'ist'oodgo ąął dahndiilzoolzhı'. ³⁴ Díí dawa Iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus n̄nee ıla'ádaadzaahíí yee yil nagosni'; dá Iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí zhá yee yich'ı' yakti' lək'e. ³⁵ Áí Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go, Iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí bee yashti' doleeł; ni'godzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go nal'ı' n'íí baa nagodishnih, ni ni'. ³⁶ Jesus n̄nee lani nádohkáh yiln̄niidá' k̄ih yuñe' ha'ayáá: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabil̄ni, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentı́, n̄niigo nagosín̄ni'íí nohwił ch'ı'nah áńle'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabil̄ni, K'edilzı́ nzhóni k'edileehíí shı́, n̄nee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'godzán át'éé; k'edilzı́ nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn n̄nee bilakt'áhgee sinilíí át'éé; áídá' t'oh dénchq'éhíí nchq'i n̄lihn̄ bichagháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzı́ dénchq'éhíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'éé; ąął inest'aaníí nnágodáhíí át'éé; ła'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhíí dała' alzaago kq' yuñe' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleeł. ⁴¹ Shı́, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da'ıłchqohíí ła'íí n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shı́ shilakt'áhgee goz'aaníí biyi'dı' hadaayin̄i; ⁴² Áídı' kq' yááđin̄ah yuyaa oyihılkaad: ákú

daach'ichag la'íi kowoo hídaach'idilk'ash doleeł. ⁴³ Áídá' n̄nee dá**bik'ehyú** á**daat'eehíi** ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilaktl'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golíiníi, íyésts'aq le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilaktl'áhgee begoz'aaníi dant'éhéta koł ilíni ték'eyú ná**ch'ides'ii** lehíi k'ehgo at'éé; n̄nee náidnné'go náides'ii go bil gozhógo bíyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíi nagohesnii.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilaktl'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: n̄nee bana'iniihi yoo' lán ilíni, dilkoqohé holzéhi, yikantaa: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' lán ilínihií yaa nyáágo, bíyéé n'íi dawa baa nahazniigo yoo' n'íi nayihesnii'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilaktl'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: lóg behaidlehé nanestl'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'éehíi ląągo bee hanáltaq: ⁴⁸ Dá**halk'ilgo**, tá**baqzhi'** ndaidistq'go dinezbih, nt'éehíi táts'aa yiyi' odaiheznil, áídá' doo nzhqo dahíi yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díi k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi híkáhgo, n̄nee dá**bik'ehyú** á**daat'eehíi** yits'á'zhí' n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yita'iláh, ⁵⁰ Áídí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi kq' yááđinah yuyaa oyihikaad: ákú daach'ichag la'íi kowoo hídaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabilnii, Ya' díi dawa nt'éégo bídaagonolsi néé? Ha'oh, nohweBik'ehñ, daabilnii. ⁵² Jesus gánábildo'nii, Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilkhíhi dał'á ntii go yaaká'yú dahsdaahn bilaktl'áhgee begoz'aaníi baa bil ch'ígót'aaníi díi k'ehgo at'éé: n̄nee bikih golíiníi nainoníihíi biyi'dí' dawahá ánídéhi hik'e sá'áhíi ndi hanáyihí'niil.

53 Jesus díi ilch'ígót'aahgo na'goni'íí aq̄a yaa nagosni'dá' dahnasdzá. 54 Áídí' dabíí bini'yú nyaágo Jews ha'ánátséh goz'aq̄a yune' yil ch'ídaago'aahgo, nnee bil díyadaagot'eego gádaañii, Hadí'go díi nneehíí bigoyá' gozlíni, hagog'éeego ízisgo ánát'ijl? 55 Díni la' kih ágole'íí biye', báq̄a la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íí Judas daaholzee? 56 Bilahkíyú la' aldó' kú nohwil daanlij? Díi nneehíí hadí' díi dawa nágodn'áni? 57 Áí bigha bik'edaach'ishch'ii lék'e. Áík'ehgo Jesus gádaabilñii, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłj, áídá' dágoljgee, bik'íí bitahyú doo hadín bidnłj da, nii. 58 Áígee doo lą́ągo ízisgo ánát'ijl da lék'e, doo daabodlq̄a dahíí bigha.

14

1 Áídá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'ijlki ya'ikonziidá', 2 Bánada'iziidi gádaayilñii, Án John Baptize ágole'íí n'íí át'ijl lą́ą; daztsaq̄adí' naadiidzaa; áí bigha ízisgo ánát'ijl.

3 Dabíntsedá' Hérod John yiltsoodgo kiyist'ooq̄o ha'áyilt'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíí bigha. 4 John gábilñniidhíí bigha, Án doo bil na'aashgo ná goz'aq̄a da. 5 Hérod John yizilhee hát'ijl ndi, nnee lani yénaldzid lék'e, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi daanzihíí bigha. 6 Hérod bil lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inehijgo Heródias bizhaazhé na'ilíhnií bináát ilzhishgo, Hérod yil goyilshoq̄o lék'e. 7 Áík'ehgo Hérod bit'a dahdidilñiihgo gáyilñniid, Dant'éhéta shíhónkeedíí naa nshné'.

⁸ Áík'ehgo na'ilíhnií báá ábikniigo, Hérod gáyikniid, Bena'ikaahíí biká' John Baptize ágole'íí bitsits'in dahs'aago shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhíí doo bił gozhóq da, áídá' bitł'a dahdidilniih n'íí bigha, ła'íí nnee yil da'iyaaquí bigha, Baa daanohkaah, nii lək'e. ¹⁰ Ákú il'aago, ha'áná'ilka' yuñe' John bitsits'in nadain'aq. ¹¹ Áídí' bena'ikaahíí bee bitsits'in ha'adaiskaaqo na'ilíhnií yaa yinkáá: áídí' báá yaa nainkáá. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'ihíí nádaidnłtjigo, lehdaistj, áídí' Jesus yaa hikaigo yil nadaagosni'.

¹³ Jesus díí ya'ikonziidá' dasahn bił o'i'éél, doo hadín nagmaa dayú: áídá' nnee Jesus oyááhíí ya'ikodaanzjídá' il'anigo kñh nagoznłdí' dání' biké' nádesaq. ¹⁴ Jesus ákú nyáádá', nnee łaqágo yo'j, aí yaa daach'oba'go, daanniihíí nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'i'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólj da, k'ad o'i'aahzñi' goldoh; áík'ehgo nneehíí dahayú gotahyú nádaadnł'áá, idán nadaayilniihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; no-hwíigo bá da'dohné', nii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíí, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé bilgo nadaahii'né', daabikni. ¹⁸ Áí shaa daanohné', daabikni, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú tł'oh biká' dinohbñh, yikniidá' bán dijolé ashdla'ihíí hik'e lóg nakihíí bilgo náidnné'go hadag déz'jigo ya'ihénzigo oskaqadí' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', aí nnee dawa yitada'izni. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyaaqo náda'isdjíd lək'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzáné doo bił otago da, dá nnee zhágo ashdladn doo náhóltagyú áholáni shi da'iyaa.

22 Áídí' Jesus bitsilke'yu gáyilñii, Tsina'eehí behohkáh, shádihyú nohwił ido'éel hanaayú, shíí nnee nádohkáh, bıldishñiidá'. 23 Nnee nádohkáh yilñiidá', dasahndi wá'yú óyáá, okaqahyú: o'i'ááyú ákú dasahndi naghaa lék'e. 24 Áídá' tsina'eehí tú ilñi'yú hi'olyú tú nádidáhí nabihilnaa lék'e: bidázhñi' nyolhíi bigha. 25 Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'i' higaal, tú yiká' higaalgo. 26 Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsaągo, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'íi, daaniigo ndaaldzidyú daadilwosh. 27 Dagoshch'i' Jesus bich'i' hadziigo, Nohwił daagozhóq le'; shíí ást'íi; doo nédaaldzid da, daabilñii lék'e. 28 Peter gábilñii, SheBik'ehñ, da'anii ant'iiyúgo, Tú biká' shich'i' rñáh, shilñii. 29 Jesus, Yushdé', bilñii. Áídí' Peter tsina'eehí biyi'dí' gódah ch'eyáago Jesus yich'i' tú yiká' deyaa lék'e. 30 Áídá' Peter adiid nyolgo yigołsıidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehñ, hasdáshılteeh, niigo. 31 Dagoshch'i' Jesus bich'i' dahdidilñiidá' yiltsoodgo gábilñii, Ni'odla' lantsoh ayáhá, hant'é bigha nil nagoki? 32 Áídí' tsina'eehí yiyi' onát'aazhdá' nyolii isht'idedzaa. 33 Tsina'eehí yiyi' naháztánihií Jesus daayokaqah lék'e, Da'anii Bik'ehgo'ih'i'nañ biYe' nlini laą, daayilniigo.

34 Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. 35 Nnee áígee daagolínii Jesus ya'ikodaanzıidá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihií dawa baa daayihesnil; 36 Nidiyagé bidá'yú zhá ndi bedaadenolñih, daabilniigo nádaabokaqah: dawa bedaadelñiihií nádaabi'dilziih lék'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaníi ye'ik'eda'ik'híhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayik'niigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazij n'íi yendaago'aahíi doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonksigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabihíi, Nohwíi hant'é bigha ilk'idá' nnee ye'ádaaníihíi zhá daahonohta'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ díi k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dinksi, nii: la'íi, Hadín bitaa dagohíi báa yati' yee yokáaahíi zideego bá goz'aa. ⁵ Áidá' nohwíihíi gádaadohíi, Hadín bitaa dagohíi báa, Nt'éhéta naa nshné' doleel n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yik'niihíi; ⁶ La'íi bitaa, báa bilgo doo yidnksi da ndihíi, da'áik'eh nt'ée, daabikdohíi. Áik'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aaníi bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanołsi da. ⁷ Nohwíi, nnee nzhóni ádaadoł'iiníi, Esáias da'aniigo dabínsé nohwaa nagolni' lek'e, gáníigo, ⁸ Díi nneehíi dáyati' zhá yee alhánégo shit'ah daanlij, dáyati' zhá yee daashidnksi, áidá' bijíi yee doo daashidnksi da. ⁹ Daashokaaah ndi ch'éh ádaat'ii, nnee yegos'aaníi zhá yee ik'h'idaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee lani yushdé' daayik'niidá' gádaayik'ni, Shídaayelts'áago bídaagono'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo ncho'go kodilteeh da; áidá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá ncho'go kodilteehi at'ée. ¹² Áidí' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayik'ni, Ái anníihíi Phárisees daanlíni daidezts'aaago doo bil daanzhoq dahíi bigonksi née? ¹³ Áidí' gáyik'ni, K'edolzaahíi dawa

shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláá dahíí hi'nizh doleel. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodiníí la' bináá ádaagodini lolqosíí k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodiníí la' bináá ágodini lolqosyúgo, da'íla o'i'án yuyaa okildeel. ¹⁵ Peter gábilnii, lch'ígon'áahgo nagosínhi'íí nohwił ch'í'nah áńle'. ¹⁶ Jesus gádaabilnii, Ya' nohwíí aldó' t'ah doo nohwił ídaagozi da née? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonoksihda, hadíí kozé' yune' be'ogohigháhíí kobidyú bendaagowa', ádí' nláhyú bech'ígohigháhí? ¹⁸ Hadíí kozé'dí' behagohigháhíí kojíídí' behagohigháhi at'éé; áí nchq'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Nchq'go natsí'ikeesíí, izideehíí, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, ich'in'íihíí, lé'ilchoogo ánách'it'íihíí, nchq'go yách'ilti'íí, díí dawa kojíídí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Áí nchq'go daakodihiniiki at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyáqahíí doo nchq'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Ádí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíí binaayú óyáá. ²² Isdzán áizhi' golíni, Cánaan hat'i'íí nlíni, baa nyáágo gábilnii, ShiNant'a', David biYe' nlíni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnií góyéégo bich'í' nagowaa, ch'iidn biyi' golíígo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'í' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabilniigo, Yúwehyú nádń'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníí, Israel hat'i'íí bitahyú nnee dibelíí ch'a'onehesdee'híí k'ehgo ádaat'eehíí zhá bigha niyáá. ²⁵ Ádí' isdzánhíí biyahzhi' hayaa adzaago bokqahgo gábilnii, ShiNant'a', shich'oníih. ²⁶ Jesus gábilnii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh

da. ²⁷ Isdzán gánábil̄do'niid, Da'an̄ii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool n̄nee bibiká'idáné biká'dí' nanihidéhíí, gósé daayiyáa. ²⁸ Jesus gánábil̄do'niid, Isdzán, dázhó ni'odl̄a' gol̄jí l̄a! Dá hánt'j̄ihíí k'ehgo ná łalne' doleeł. Áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé n̄t'éé násdlií. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníí Gálilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áídí' dzilyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ N̄nee doo ałch'idé baa nán̄tsáágo, n̄nee doo nakai dahíí, bináá ádaagodiníí, doo yádaakti' dahíí, baa dahnagoz'aaníí, łá'íí ik'e'an łáágo, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádaiziih: ³¹ Áí bigha n̄nee íła'at'ééhíí n̄nee doo yádaakti' da n'íí yádaakti'go nádaasdl̄ij̄go daayil̄tsáágo, łá'íí baa dahnagoz'áa n'íí n̄t'éé nádaasdl̄ij̄go, doo nadaakai da n'íí n̄t'éégo nakai nádaasdl̄ij̄go, bináá ádaagodih n'íí bináá nádaagosdl̄ij̄go daayil̄tsáágo bil̄ díyadaagot'ee: áík'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ih̄i'nañ daayokáahíí ya'ihédaanz̄i l̄ék'e.

³² Áídí' Jesus bitsil̄ke'yu yushdé' daayil̄n̄niidá' gáyil̄n̄ii, Díí n̄nee shaa nán̄tsááahíí baa daach'oshba', dá bil̄ nashkaigo taagiskáa, k'adíí doo nt'é daiyáa da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'j̄í da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaatizh. ³³ Bitsil̄ke'yu gádaabil̄n̄ii, Da'igol̄j̄gee hadí' bán díí n̄nee doo ałch'idé dahíí bá daan'né'go nádaadihii'né'? ³⁴ Bán dijolé da'kwíí nadaahné', daabil̄n̄ii, Jesus. Gosts'idi, łá'íí lóg al̄ts'íséhi ayáhágo bil̄go, daabil̄n̄ii. ³⁵ Áígee n̄neehíí, Ni'yú dinohb̄j̄ih, daayil̄n̄ii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíí, lógíí bil̄go náidnné'go ya'ihénz̄igo oskáadí' il̄k'ídaizné'go bitsil̄ke'yu yaa daizné'go n̄nee yitada'izn̄ii. ³⁷ Dawa

da'iyaaḡo náda'isdjijd lək'e: áidí' ch'ékaadí' táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ³⁸ Isdzáné hik'e chaḡháshé doo bił otago da, dá nnee zhágo djidn doo náhóltagyú áhołani shi da'iyáá. ³⁹ Áidí' nnee baa náńsáá n'íi onádaihes'a'dá', bíhíi ni' Mágdala golzeehíi bínaayú bił o'i'éel.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah áńle', daabińii lək'e. ² Jesus gádaabińii, O'i'aahgee gádaadohńii dák'eh, Gonł't'éé doleeł laḡ ko: yaak'os lichiihíi be'ígózi. ³ Áidá' t'ahbídá' gádaadohńii dák'eh, Dégócho'go o'i'aah laḡ: yaak'os lichiiigo dábégódzidgo bił hayiłkááhíi be'ígózi. Nohwíi nnee nzhóni ádaagono'íiníi, yáá daaneł'íigo hago ágonéhíi bídaagonołsi; áidá' k'ad ágonéhíi doo bídaagonołsi da. ⁴ Ncho'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daańnolt'íińii godiyihgo be'ígóziníi yika daadéz'íi; áidá' be'ígóziníi doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózi alzaahíi zhá. Áidá' Jesus bits'á' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsiłke'yu hanaazhí' bił naná'diz'eeldá', bán yínádaasnah lək'e. ⁶ Jesus gádaabińii, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíi, baa daagonohsáa, ńii. ⁷ Bitsiłke'yu iłch'í' yádaakti'go gádaanńii, Bán doo daasi'né' dahíi bighá aníi. ⁸ Jesus ádaanńiihíi yígósiḡo gábińii, Nohwíi nohwi'odla' da'ayáháhi, hant'é bighá bán doo daasooné' dahi baa iłch'í' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagonołsih da?

Bán dijolé ashdlá'i n̄nee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaaḡñiih da née? ¹⁰ Łah aldó' bán dijolé gots'idi, n̄nee díídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaaḡñiih da née? ¹¹ Nt'é bigha doo nohwil ídaagozḡ da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni biyééhíí baa daagonohsaḡ, nohwildéñiidíí, bán doo baa yashti'go ádishñii da. ¹² Bitsilke'yu áníita yídaagokḡjíd, Bán benilzoolé baa daagonohsaḡ, doo ñiigo aníí da, áidá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsaḡ, ñiigo aníí lək'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadikidgo gáyihñii, Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, n̄nee hadín nshḡjii daashihñii? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabihñii, Ła', John, Baptize ágoḡjii n'íí át'jii, daanihñii; Ła'ihíí, Elías at'jii; Ła'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí át'jii daanihñii. ¹⁵ Jesus gánábildo'ñiid, Nohwíí nohwich'j'júgohíí, hadín át'jii daashildohñii? ¹⁶ Simon Peter gábihñii, Ni Christ ant'jii, Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábihñii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhóq le': its'í hik'e dił nlíni doo nił ch'í'nah áyíílaa da, shiTaa yaakáyú dahsdaahn zhá nił ch'í'nah áyíílaago ádíñiid. ¹⁸ Ła'íí gánildishñii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaní kḡh ágoch'ile'híí k'ehgo díí tsééhíí biká' yishtḡjii: áík'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaakáyú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aaníí bá be'igēēsé

naa nshn̄íí: áík'ehgo nt'éhéta ni'gospdzán biká' lesínt'ooníí yaaká'yú áldó' lest'ŋo doleeł; nt'éhéta ni'gospdzán biká' k'e'ín'aahíí yaaká'yú áldó' k'e'dot'aah doleeł. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nii, Shíí Jesus, Christ nsh̄iiníí hadín bił nadaagoln̄i' hela'.

²¹ Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okaąah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi biniidaagodnle'íí, la'íí bidizideedí' taagi jii hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsilke'yu yił na daagoln̄i'go nkegonyaa.

²² Peter t'ąązhí' bich'í' hananádziigo gáníí, She-Bik'ehń, díí nits'ą'zhí' begoz'ąą le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'ąązhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' ánne': ni shil godnłkışh: Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesí k'ehgo doo natsínkees da laą, n̄nee binatsekeesí zhá bee natsínkees, biłn̄ii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ılna'áhi dahyidotijhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bił goyééhíí, áí bits'ą' da'ilíí hileeh:

áídá' dahadín ídaayis'nahgo shíí shighą bi'ihí'na' da'ilíí silijíí, án ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doo. ²⁶ Ni'gospdzán dágoz'ąą nt'éégo ch'ist'ıjda' koyi'siziiníí da'ilíí silijyúgo, áí hant'é bits'ą'dí' ch'it'ijh? Dagohíí koyi'siziiníí hant'é bidená nch'iné'?

²⁷ Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'ą'idindláádíí bee shits'ą'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bił nánshkáh; áígee n̄nee dała'á daantıjgee ánát'ıjdíí dávik'ehgo bich'í' nadi'ish'n̄ił. ²⁸ Da'an̄ii gánohwıłdishn̄ii, Kúgee

nadaaziiníí ła' dá doo da'itsaahíí dailiíhé shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án nshliígo nashdaalgo daashiltsaago zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaagee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíí, bilgo Jesus dasahndi yił okai lék'e, dził n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus łahgo ánołih silji: binii bik'ina'didlaad silji, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí ligai silji, idindláádhíí k'ehgo. ³ Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bił daanliigo silji, Jesus yił yadaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihni, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhq̄: hant'iyyúgo dzaagee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. ⁵ T'ah yałti'go áígee yaak'os dážh̄ bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'aq̄ gáníigo, Díínko shiYe' shił nzhóni, baa shił gozhóni; án hodaayołts'aq̄. ⁶ Díí daidezts'aq̄go Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáágo bedaadesniigo gádaabihni, Daohsih, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'ij̄ hik'e nnee doo ła' dadá' Jesus zhá daayo'ij̄. ⁹ Dziłdí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabihni, Daahołtsaq̄ n'íí hadín bił nadaagołni' hela', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dasitsáádí' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadilkidgo gádaabihni, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi? ¹¹ Jesus gádaabihni, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá iłch'i'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwiłdishni, Elías iłk'idá' nyáá, ndi doo bídaagoch'ıłsı da ni', áídá' dá hádaach'it'iyyú ánadaach'ol'ij̄ lék'e. Áí k'ehgo

shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, áldó' ádaashich'idoliil.
 13 John, Baptize ágol'íí n'íí, áyihniigo bitsilke'yu yídaagolsiid.

14 Nnee láágo íla'at'ééhíí yaa hikaigo nnee la' Jesus yaa nyáágo yich'í' hilzhiizhgo gábihnií,
 15 ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátishgo goyéégo bich'í' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíí tú yeh naká'. 16 Nitsilke'yu baa bil ni'áázh ndi doo hagot'éégo ilch'í' ánádaidle' da. 17 Jesus gádaabihnií, Nohwi'odla' édaadihgo, dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daakinot'ííhíí, dahosahzhi' nohwil nahashtáá? Dahosahzhi' láq nohwidag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'í' bil nn'áash. 18 Jesus ch'iidn nldzilgo yich'í' hadziigo ishkiiníí yiyi'dí' háyáá: áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nlt'éé násdlií. 19 Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Nééhíí hant'é bigha doo hadaandzód da lán? daabihnií lék'e. 20 Jesus gádaabihnií, Nohwi'odla' da'ayáháhíí bigha: da'anii gádaanohwikdishnií, Nohwi'odla' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díí dzihíí bich'í' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabildohniiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'íí da doleeł. 21 Áídá' díí ga'at'éhíhíí dáshiná' da'ch'okáahgo zhá habidi'nedzódihí at'éé.

22 Gálilee golzeegee naháztaqadá' Jesus bitsilke'yu gádaayihnií, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanniihíí bilák'e shi'dolteeł.
 23 Daashizilheedá' taagi jii hileehgo naadishdáh, nii. Áí bigha bitsilke'yu bijíí daanniih lék'e.

24 Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'í' nada'ch'iniihíí Peter yaa hikaigo, Ya' nilch'ígó'aahíí naná'i'nikihíí nayiniil née? daabihnií. 25 Peter,

Ha'oh, nii. Kih yu_{ne}' oyáágo Jesus ntsé bich'ì' hadziigo gábi_{nii}, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'goszán biká' ízigo nant'án daanliiní, hadín tax dagohíí tribute bich'ì' nayiníi? Ya' dabíi bichagháshéhíí née, dagohíí nanidí' nakaihíí née? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíí, nii. Jesus gánábildo'niid, Áík'ehgo bichagháshé doo nada'hi_{nii} da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da dolee_{híi} bigha, túsika_{yú} n_náh, lóg behahidlee_{híi} táyi' oldeelgo, lóg dantsé hánlee'íi bizé' íts'á' ánlé'; ákó_{ne}' zhaali siné'ihíí hanné'go tribute bich'ì' nada'ch'iníi_{híi} shíi shá la'íi ni ná bich'ì' nahiníi.

18

¹ Áidá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabi_{nii}, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní bitahyú hadín itisgo nlii? ² Áík'ehgo Jesus chagháshé alts'íséhi da_{la}'á yushdé' yi_{nii}go, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníi, Da'aniigo gánohwi_{dishnii}, Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaah_{ne}'go chagháshé alts'íséhíi k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah hoh_{lee}h. ⁴ Dahadín díi chagháshéhíi k'ehgo ídaagoch'iyolba'íi, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní bitahyú da'án itis nlii. ⁵ Dahadín shizhi'íi binkááyú chagháshé díi ga'at'ééhíi náidn_{tii}yúgo, shíi náshidn_{tini} at'éé. ⁶ Dahadín díi doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodl_{qahíi} da_{la}'á nchó'go at'íiigo áile'íi, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bide_{stl'}qogo túnteel beh hilt'e'go tú yi_l didziihgo bá nzhóq dolee_l ni'.

7 Ni'gosedzán biká' nnee nakóntaahíí bá góyéé doleek: nakódintaahíí dá begolneh go'íí; áidá' hadín na'intaahíí bá góyéé doleek! 8 Áík'ehgo nigan dagohíí nikee nchọ'go ánát'ííł ánílsiyúgo, nadnłgeeshgo yó'okt'e': doo hagog'éégo nanna da ndi, nits'í łahzhí' áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áidá' nigan nakigo hik'e nikee nakigo kọ' dahazhí' diltk'íí biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. 9 Niñáá nchọ'go ánát'ííł ánílsiyúgo, ha'aahgo yó'okne': niñáá dała'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áidá' niñáá nakigo ch'iidn bikọ' diltk'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. 10 Ídaa daagonohdzaą, díí doo ízigo ádaat'ee dahíí ła' doo daach'ohłaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á biñáadaadéz'iinihíí, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'íí, nohwłdishnii. 11 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ch'a'onehesdeehíí hasdáhishniiłhíí bighą niyáá. 12 Díí hagog'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibeł'íí dała'á gonenadín gol'íí dá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'álhíí dákú nyin'ííł dá' dzilyú ch'a'oyáá n'íí hantaa gá? 13 Da'aniigo gádaanohwłdishnii, Náidnłt'iyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid nłtiiníí yaa bił gozhóó. 14 Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

15 Nik'isn nich'í' nchọ'go adzaayúgo, bich'í' nñáhgo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yánłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínłbáni at'éé. 16 Áidá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'í'

Doo shich'ì' na'ínííł da ndi nzhq̄q̄, biłniigo nanábines'ííđ. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo ła' yił na'iziidi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayił'áhi, yiltsaa: án yizidnłtsoodgo, Shaa hánł'aahíí shich'ì' nanáhi'ńííł, yiłni. ²⁹ Yił na'iziidíí bich'ì' hayaa adzaago náboqaq̄hgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'ì' na'ishnił ndi at'éé, biłni. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyilł'e', baa ha'áahíí na'hazniłzhì'. ³¹ Ła' yił nada'iziidíí daabiltsaaq̄go doo bił daagozhq̄q̄ dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yił nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íí biká'íl'aadgo gábiłni, Ni shána'izíidíí dázhq̄ nchq̄' łaq̄, ni shaa hánł'áhi doo shich'ì' nanáhi'ńííł da ndi nzhq̄q̄, niłděníid ni', náshonkaq̄hgo: ³³ Áík'ehgo ni alđó' bił na'izíidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ılka' yune' obił'a' biniigodilněhgo, baa ha'áahíí dawa nanáyiheznilzhì'. ³⁵ Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahń ádaanohwile', doo nohwijíidí' nohwik'isn nohwich'ì' nchq̄'go at'ééhíí bighq̄ baa nádaagodino' aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí aq̄ł yee nyánłti'dá' Gálileedí' dahnyaa lék'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlíiníí Jórdan holzéhi bitisyú nýáá; ² Áígee nnee biké' nánłtsaaq̄go nádaayilziih lék'e.

³ Phárisees daanlíni alđó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłni, Ya' nnee hant'éhéta bighq̄ bi'aa yił ilk'ínát'aashgo goz'aq̄ née? ⁴ Jesus gádaabiłni, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyíłlaahń,

n̄nee ła'íi isdzán áyíílaa l̄ék'e, ⁵ Gáníígo, Díi bigh̄a n̄nee bitaa hik'e b̄áá yits'á'gháhgo bi'aa yił n̄lii doleeł: ái naki n'íi dała'á nádodleeł. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á siliji. Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań łayinlááhíi, dahadíńta il̄k'íyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabil̄nii, Ágát'éédá', nt'é bigh̄a naltsoos bee il̄k'ínch'ít'aashíi łayile'go isdzánhíi yił il̄k'ínát'aashgo Moses ngon'áá lán gá? ⁸ Jesus gádaabil̄nii, Moses nohwijíi daant'ízíi bigh̄a nohwí'aa bił il̄k'ínát'aashgo nohwá ngon'áá l̄ék'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíi gádaanohwíłdishnii, Hadín bi'aa doo n̄nee ła' yił nant'í' na'aash dadá', yił il̄k'ínát'aazhdá' yił naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yił n̄nááyúgo, án ałdó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsil̄ke'yu gádaabil̄nii, Na'i'n̄eehíi ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzh̄o. ¹¹ Jesus gádaabil̄nii, Doo n̄nee dawa díi yídaanel'áá da, hadíi ye'at'éé doleełgo baa daadest'aaníi zh̄a. ¹² N̄nee ła' doo nnádaaksé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' ła'íi doo nnádaaksé' dago ádaalne': ła'íi dabíi hádaat'íiigo yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'áahíi bigh̄a doo nnádaaksé' da. Hadín díi yinel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus ch̄agháshé al̄ts'ís̄ehi baa bił nch'ihezkaí l̄ék'e, yiká' ndaadil̄niihgo yá ok̄aah̄ daabich'o'n̄íigo: áidá' bitsil̄ke'yu Doo ágádaant'íi da, daakoñii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh ch̄agháshé shich'í' nihikáh le', doo t'áazhí' daahínóht̄a' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Ch̄agháshé ałł yiká' ndaadesn̄iihdá'

onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyaágo gáyih̄nii, Iich'ígó'aahíí n̄t'éhi n̄línihi, hago laḡ n̄t'éhi áshne'go ihi'n̄aa doo ngonel'aḡ dahíí yaaká'yú bee hinsh̄naa doleel? ¹⁷ Jesus gábiḡnii, Nt'é bighḡ n̄t'éhi shih̄nii? Doo hadín n̄t'éé da go'íí, daḡa'á zhḡ, Bik'ehgo'ih̄i'n̄aḡ zhḡ: áidá' ihi'n̄aa n̄t'éhi biyi' onḡáh hánt'íyúgo, Bik'ehgo'ih̄i'n̄aḡ yegos'aaníí bikísk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éh̄ihíí? n̄ii. Jesus gábiḡnii, Doo ich'izil̄hee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íḡh da, Doo lé' ch'ílchoo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idn̄s̄j: la'íí, Kot'ahdí' gólííníí koḡ nzhḡḡ, dakíí ídiḡ ch'ijḡḡhíí k'ehgo. ²⁰ Nnee áníí nagháh̄ihíí gábiḡnii, Ánists'ís̄edí' godezt'i'go díí dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zhḡshḡ doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábiḡnii, Nzhḡḡ nleeh hánt'íyúgo, ti'i, dawahá n̄iyééhíí naa nahon̄iihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'in̄ííh, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílíni n̄iyéé doleel: áidí' yushd̄é' shiké' dahsinn̄áh. ²² Áidá' nnee áníí nagháh̄ihíí díí yidezts'aḡdá', doo biḡ gozhḡḡ dago onádzaa: dázhḡ háldzil̄híí bighḡ.

²³ Jesus bitsil̄ke'yu gádaayih̄nii, Da'aniigo gánohw̄ldish̄nii, Nnee háldzili yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaanohw̄ldish̄nii, L̄j̄j̄ bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'ányú ch'égh̄hgo bá nyeedá' nnee háldzil̄íí Bik'ehgo'ih̄i'n̄aḡ bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsil̄ke'yu díí daidezts'aḡdá' biḡ díyadaagot'eego gádaanii, Áidá' hadín zhḡ hasdábí'dilteeh? ²⁶ Jesus daabineḡ'íyigo gáníí, Nneehíí áí doo layole' at'éé da

go'íí; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa layile'hi at'ée.

²⁷ Peter gábilnii, Isaą, nohwíyée dawa bits'á' dahdihikaidá' níké' dahsiikai ní': áígee nt'é nohwich'í' nahi'niil? ²⁸ Jesus gádaabilnii, Da'aniigo gánohwiłdishnii, Dawa ániidégo ánálzaago, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláádíí biká' dahsidaago, nohwíí shiké' nahkaihií áldó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahísóotąą doleel, Israel nakits'adah hat'i'íí yaa yádaakti'go. ²⁹ Dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkííyú, bitaa, bąą, bi'aa, bichągháshé, dagohíí bini' shizhi'híí bighą yits'á' dahnyaahíí, dała'á gonenadín ánáhołąągo baa det'aahi at'ée, la'íí ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hińaa doleel, yaaká'yú. ³⁰ Áídá' łąągo dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel; la'íí iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'ée: nnee dahts'aa hentíínií biyéé gólíni dážhó t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa.

² Nnee bánada'iziidíí penny yich'í' na'iniilgo yáńgon'ąądá' bidahts'aa hentííyú odais'a'.

³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shí onanádzaago na'hinih nagoz'ąayú la' daazhógo nadaaziigo yiltsąągo, ⁴ Gádaayilnii, Nohwíí áldó' shidahts'aa hentííyú dohkáh, dábik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'ée. Áík'ehgo áí áldó' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyááyú la'íí taagi bik'ehenkéézyú shí onanádzaago da'ágánánádzaa.

⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí onanádzaago ákú la' daazhógo nadaaziigo náyiltsąą, Hant'é bighą daazhógo nasoziigo

o'i'áá? yíłnii. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaidi'aah dahíí bigha, daabiłnii. Nohwíí áldó' shidahts'aa hentííyú dohkáh, yíłnii. Dábik'ehgo nohwich'í' nahishniił ndi at'éé. ⁸ O'i'ááyú dahts'aa hentííníí bíyééhíí bik'ehgo na'idziidi gáyíłnii, Shánada'iziidíí bich'í' ádaanniiigo bich'í' nada'hinił, da'iké'yú náda'nziidíí ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí náda'nziid n'íí ákú hikaigo dała'á ntíigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'nił, daanzí lək'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntíigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díí bich'í' nahas'nilhíí bigha nnee bidahts'aa golíníí yída'iltahgo, ¹² Gádaabiłnii, Dała'ádn lédihikeezzhí' nada'iziid n'íí néé bíł dáłekt'eego nohwich'í' nahánnil, néé gozdogyú nyeego nada'idziidgo o'i'áá. ¹³ Nant'ánhíí na'iziidíí ła' gáyíłnii, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishniił, niłdishniiigo, da'áígee nił nzhọọ ni' ya'? ¹⁴ Nich'í' na'heñilíhíí nádnné'go nádndáh: díí iké'yú na'nziidíí án áldó' nich'í' na'hánnilhíí k'ehgo bich'í' na'hishniił. ¹⁵ Dashíí shíyééhíí dashíí hásh'tííyú ánásh'íłgo, áí doo shá goz'ąą da néé? Ya' nił nñii néé, nłt'éégo ánsht'eehíí bigha? ¹⁶ Áík'ehgo iké'yú daanłj n'íí dantsé doleeł, ła'íí dantsé daanłj n'íí iké'yú doleeł: łaągo yiká ádaanniiid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsiłke'yu yíł hikaahgo k'ihzhí' yíł nikaigo gádaayíłnii, ¹⁸ Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'íłchíhi bíłgo baa

k'ehgo Niyááhí nshíi ndi, doo hadín shich'oníihíí bighá niyáá da, áidá' nnee bich'oshníihíí bighá niyáá, shi'ihí'na'íí nnee láni bá nahishníihíí bighá niyáá. ²⁹ Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezqa.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lək'e, áí Jesus higaalgo ya'ikodaanzjigo nádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílni, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nádaabokaqah. ³¹ Nnee Jesus biké' náseehíí, Godnch'áad, daabilniid: áidá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílni, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nanádaabokaqah. ³² Jesus ninyáágo bich'í' ánniidgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohni? bilni. ³³ NohwiNant'a', gohiit'jigo ánánohwidle', daabilni. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolniihgo dagoshch'í' daago'ji nádaasdiigo biké' dahish'aazh lək'e.

21

¹ Áidí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeeshí', áí dził Olives holzéhi si'aagee, áidí' Jesus bitsilke'yu naki oyi'a', ² Gáyilniigo, Ti'i, nohwádiyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bilgo dahst'oggo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohlqos. ³ Nnee lá' nt'éhéta nohwilniiyúgo, NohwiNant'a' hát'jigo áhiit'ji, bilдохniih; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohlqos. ⁴ Díí ánágot'jikhíí Bik'ehgo'ihí'na'íí binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolnéhgo ánágot'jil, ⁵ Sion bizhaazhé bil nadaagoñi', Díí'ji, ízisgo niNant'a'

ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'ì' boghééí. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'áníyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bilgo, baa daizlqozgo bidiyágéhií yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lèk'e; la'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádiñ nátseeíí, la'íí biké'dí' nátseeíí daadilwoshgo gádaañii, Hosánna, David biYe' nlíni: NohweBik'ehñ bizhi' yee higaalíí ba'ihégosini at'éé; da'itisé goz'ąądí' Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú nýáágo áígee daagolíníí dawa, hago laą ágodzaa daanzigo, Díí hadín át'íí? daañii. ¹¹ Nnee biké' nátseeíí gádaañii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí, Názareshdí' nagháhi, áí Gálílee bigodesdzogíí biyi'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáago, baa nada'inihi la'íí nada'ihnihi ch'ínihiyood, la'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínádainiííí naz'aaní nanyihesgo', hawúcho baa nadaahinihiíí biká'dah'sdáhá aló' nanyihesgo', ¹³ Gáyilniigo, Ágáníigo bek'e'eshchii, Shikihíí kih biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojii dolee; áídá' nohwihíí daan'ihíí bigowa ádaagosolaa laą. ¹⁴ Bináá ádaagodiníí la'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okąąh goz'ąągee baa hikai; áígee nádaabilziih lèk'e. ¹⁵ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi Jesus ízisgo áná'ol'ihíí daayiltsąągo, la'íí da'ch'okąąh goz'ąągee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlíni, daaniigo daayiltsąągo, dážhó doo bil daagozhó da lèk'e.

16 Áík'ehgo gádaabiñii, Ya' díí ádaaniihíí dints'ag née? Jesus gábiñii, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chagháshé akts'íséhi la'íí mé' t'ah da'ilbe'i dázhó nlt'éégo ihédaanzigo ádaasíílaa?

17 Áídí' bits'á' dahiyaago kih goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lék'e. 18 T'ahbiyú kih goznilyú nádesdzaago, shiná' silíí. 19 Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiltsáago yaa nyáá, binest'á' da'ádihdá' bit'aa zhá gólíígo yígolsíidgo gáyikñii, Kodí' godezt'i'go dahazhí' ninest'á' da'ádih doleel. Áík'ehgo dagoshch'í' ch'il fig náhesgá. 20 Bitsilke'yu díí daayiltsáago bíl díyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'í' náhesgá laa! 21 Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwídishñii, Nohwi'odla' golííyúgo, doo nohwí nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhá ádaahne' da, áídá' díí dzihíí bich'í' hahdziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' onidolné', daadohñiiyúgo, nohwá ágáne'. 22 Da'ohkaqahgo dant'éhéta daahohkeedíí, da'ohdlaago ádaadohñiiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

23 Jesus da'ch'okaqah goz'aa yune' i'ayáágo, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazini bílgo baa hikaigo gádaabiñii, Hadín bik'ehgo ánánt'íí? Hadín naa godin'áágo ánt'ííh? 24 Jesus gádaabiñii, Shíí akdó' dała'ándi nanohwídishkid, shíí nadaagoñi'yúgo, shíí akdó' hadín bik'ehgo ánásht'ííhíí nohwí nagoshni' doleel. 25 John baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Líl yádaakti'go gádaakíldi'ñii,

Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwiłniih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaa da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dí'go, daan'niihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi nlii daanzihíi bigha. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayilnii, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábilđo'niid, Shíi alđó' hadín bik'ehgo ánásht'ijłi doo nohwil nagoshni da.

²⁸ Díi hagog'éégo baa natsídaahkees? Ła' nnee biye'ke naki; dała'a yaa nyáágo, Shiye', díi jji shidahts'aa hentíiyú na'iziidyú nńáh, yilnii.

²⁹ Áń bich'į' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bilnii; áídá' bikédí'go biini' łahgo ánáyiidlaago akú óyáá lək'e. ³⁰ Biye' łahíi yaa nanáđzaago da'ágánáyilđo'niid. Áík'ehgo, Akú disháh, nniid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díi nakihíi hadíi bitaa áníiyú adzaa? Dantséhi, daanii. Jesus gádaabilnii, Da'anii gánohwidishnii, Tax bich'į' nadaahi'niikíi łahíi nant'į' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleeh. ³² John nkt'éégo ágot'eehíi yaa yałti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaa da; tax bich'į' nadaahi'niikíi łahíi nant'į' nakaihi zha daabodlaa: nohwii bídaagonolsi ndi bikédí'go nohwiini' doo łahgo ánadaasohdlaa go daahohdlaa da.

³³ Iłh'ígót'aahgo naná'gonihíi łah' ódaayełts'áá: łah' nnee bidák'eh golíiníi dahts'aa k'eidnláágo yinaayú na'neznil, dahts'aa hahigeęs doleełgee yá ogogeed, biká'dí' idést'iiníi ágólaa, łahíi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aadá' nzaadyú ni' goz'aayú óyáá:

³⁴ Da'nest'aagee ngonyáágo bánada'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'į' oyił'a',

binest'a' la' bá náyíné'go. ³⁵ Áídá' bá yĩnádaadéz'íni nada'iziidíi yil ndaazdeelgo dała'a nyída'eshtlzh, la'ihíi daizes-híi, la'ihíi tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidíi ntsédá' oyil'a' n'íi bitisgo onayí'a': ái ágánádaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyil'a', Shiye' daidnłsj doleeł, niigo. ³⁸ Áídá' biye' daayiltsąądá', dahts'aa yĩnádaadéz'íni gádaałłdi'nii, Díi dahts'aa hentíiníi bíyéé doleełíi át'éé; yushdé', daazoldee, áik'ehgo bíyéé doleeł n'íi daanohwiyéé doleeł. ³⁹ Áik'ehgo yil ndaazdeelgo dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'go daizes-híi. ⁴⁰ Áik'ehgo dahts'aa hentíiníi bíyééhíi nádzáągo bidahts'aa bá yĩnádaadéz'ínihií hagosha' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayilnii, Bidahts'aa golíiníi nnee doo bik'ehyú ádaat'ji dahíi naitseedá', bidahts'aa hentíiníi bá yĩnádaadéz'íni la'ihíi yá ch'ínágohet'aah, ái inest'aągo nest'ánhíi baa daach'ihinił doo. ⁴² Jesus gádaabilnii, Díinko Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníi doo hwahá daahohshiih da née? Tséé kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áągee dantsé si'aaníi silji: díi nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'jłł, ái daanéel'jigo nohwił díyadaagot'ee. ⁴³ Ái bighą gádaanohwiłdishnii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohjigo nohwaa ch'ígót'i' n'íi nohwaa nágodit'aahgo łahgo hat'i'íi, Bik'ehgo'ihinań yikísk'eh hikaahíi, baa godidot'aal, nohwits'a'. ⁴⁴ Dahadín ái tséé yiká' nágo'yúgo, ałts'íségo nihiltoąd: áídá' dahadín ái tséé biká' naltų'yúgo, di'ílego bik'aa doleeł. ⁴⁵ Okąąh ye bik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'íi daidezts'aądá', bíi ádaabilniigo

yídaagołsııd. ⁴⁶ Ha'ádait'e' hádaat'ıı ndi n̄nee lání yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nliı daanzıhıı bigha.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'gonı'ıı yee yil nanágołnı'go gánıı, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanıı dıı k'ehgo at'éé: ızisgo nant'án biye' niınehı bá da'idaągo ngon'áą. ³ Áık'ehgo binadaal'a'á ni'i'nehıyú nohohkáh daayıl̄nııd n'ıı, yushdé' bil̄niigo yil'aa: ndi doo akú hikáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyıl'a' gánııgo, Daabi'dokeedıı gábıldoh̄nıı, Hidán dawa lalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahıı nasıl̄tseed, dawa aął n̄t'éégo alzaa: yushdé' ni'i'nehıyú nohkáh. ⁵ Áıda' áı doo akú ádaat'ee da, dabıı hádaat'ııyú oheskai, la' bidák'ehıyú óyáá, la'ihıı baa na'hııııhyú óyáá: ⁶ La'ihıı nant'án binadaal'a'á yıl̄ ndaazdeelgo yiniıdaagodezlaadı' nadaıstseed. ⁷ Nant'ánhıı dıı ya'ikonziıd' hashkee: áık'ehgo bisiláadahıı daił'aago n̄nee ádaát'ııd n'ıı nadaıstseed, la'ıı bikıh nagoznıılıı daıdnııd. ⁸ Áıda' nant'án binadaal'a'á gáyıl̄nıı, Ni'i'nehgo da'idaąhıı lalzaa ndi daabi'dokeedıı doo yik'e shıjeed da. ⁹ Áı bigha da'ditinyú dohkáh, áıgee hadın daah'ıınıı dawa ni'i'nehıyú nohohkáh, daabıldoh̄nıı. ¹⁰ Áık'ehgo nadaal'a'á intınk'ehıyú okai, hadıı daayıl̄tsaąhıı dawa, doo bik'ehıyú ádaat'ee dahıı la'ıı n̄t'éégo ádaat'eehıı ıla'ádaızlaa: áık'ehgo n̄nee lání ni'i'nehıyú hikai.

¹¹ Áıgee nant'án ha'ayáadá' n̄nee niheskaihıı yinel'ııgo, n̄nee la' ni'i'nehgo ıhıı doo gołıı

dago yiltsaa: ¹² Áík'ehgo gáyilnii, Shit'ekéhé, hagot'éégo kóne' ha'ányaa, ni'i'nehgo íhíí doo ágóndlaa dago? Áídá' nneehíí doo nt'é nii da. ¹³ Nant'ánhíí binadaal'a'á gádaayilnii, Bigan hik'e bikee kidaakt'oogo godihilyú ch'ídaanoht'e'; akú daach'ichag la'íí kowoo kidaach'idilk'ash doleel. ¹⁴ Łáágo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yakti'gee daabihiljizh doleelgo ndaagoshchijj. ¹⁶ Phárisees biké' anákahíí hik'e Hérod yil daagot'íni Jesus yich'í' odais'a', gádaabihniigo, Ilch'ígó'aahíí, da'aniigo anniiigo, la'íí Bik'ehgo'ihina'na' bich'í'zhineégo goz'aaníí da'aniigo baa ilch'ígon'áahgo bídaagonlzi, nnee doo benildzid dago yáñti': nnee doo la' itisgo sínltijj da. ¹⁷ Áí bigha nohwil nagolní, Díí hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniigo begoz'aa née? Née dah née? ¹⁸ Áí nneehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígólsigo gádaayilnii, Nt'é bigha yashti'íí bee daasholjizhgo ádaashildohnii, nohwíí daanohshoq ádaadol'íni? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niihíí shaa noh'aahgo nesh'íí. Áík'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aa. ²⁰ Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aa? daayilnii. ²¹ Caesar bíyéhi laa, daanii. Jesus gádaabihnii, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohniil, áídá' Bik'ehgo'ihina'na' bíyéehíí Bik'ehgo'ihina'na' baa daanohniil. ²² Díí daidezts'aaadá' bil díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijijj Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkid, ²⁴ Gádaayilniigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses

gáníí ni', Ła' nnee bichagháshé doo ła' dago daztsąyúgo, bik'isnhíí bi'aa n'íí yil nnádo'neelgo, bik'isn n'íí chagháshé bá ágodolñiil. ²⁵ İlk'isyú gosts'idi nohwitahyú daagoljí ni': dantsé nnááhíí daztsąą, bichagháshé doo ła' da, áik'ehgo bi'aa n'íí bik'isn yil naná'náá: ²⁶ Nakigeehíí ágánánádzaa, taagigeehíí alódó', da'áik'ehgo gosts'idzhí' dawa nanezna'. ²⁷ Da'iké'yú isdzánhíí alódó' daztsąą. ²⁸ Áik'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gosts'idihíí shą' hadíí bi'aa doleel, dawa yil nadaaznaadá? ²⁹ Jesus gádaabilñii, Da'olsiih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí doo bídaagonoksí dahíí bighą. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'íkse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'íkse' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagoljíhíí k'ehgo daagoch'iljí. ³¹ Áidá' nanezna'íí naadiikáhíí, Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwich'í' yałti'íí, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, ³² Shíí Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yokąąhíí nshłji, Isaac, Jacob alódó' Bik'ehgo'ihí'nań yokąąhíí nshłji. Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'íí yokąąhíí nłji da, daahinaahíí zhą. ³³ Nnee ıla'at'ééhíí díí daidezts'ąągo, ilch'ígó'aahííbighą bil díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago ayíilaago Phárisees ya'ikodaanziiigo, ıla'adzaa. ³⁵ Ái ła' begoz'aaníí nłt'éégo yígólsini Jesus yich'í' hadziigo nabíntaahgo nabidikid, ³⁶ Ich'ígó'aahíí, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijí dawa bee nił nzhqo le'. niyi'siziinií dawa bee, ła'íí ninatsekeesí dawa bee nił nzhqo le'.

38 Áí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dantséhi ła'íí itisgohi at'ée. 39 Nakigeehíí aldó' ágánánát'ée, Nit'ahdí' gólínníí nıl nzhq̄ le', dání ídıl njóq̄híí k'ehgo. 40 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda' eshchiiníí dawa díí nakihíí bits'á'dí'hi at'ée.

41 Phárisees daanlíni t'ah ıla'at'éegee, Jesus nabídaadiłkid, 42 Gáníigo, Christ-híí hagot'éeego baa natsídaahkees? Hadín biye' nlii? David biye' nlii, daabiłnii. 43 Jesus gánadí'nii, Hagot'éeegoshá' David Holy Spirit yábiyilti'go, SheBik'ehń, biłnii, gáníigo, 44 Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyılłniiid, Shigan dihe'nazhińéego síndaa, ni'ina' benik'eh siljigo nikekt'ááhyú nininılzhi'. 45 David, SheBik'ehń, biłniigo bozhíyúgo, hagot'éeegoshá' biye' nlii áídá'? 46 Jesus nnee doo ła' bich'í' hanadzíih da lək'e, áí bijjídí' godezt'i'go nnee daaste'go, doo hadín nabínánłkid da.

23

1 Jesus nnee ıla'at'éeéhíí hik'e bitsılke'yu yich'í' hadzii, 2 Gáníigo, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizjii n'íí k'ehgo nnee yá nazjii: 3 Áí bighá da'ádaanohwiłniiyú ádaanoht'eego ádaaht'jii; ndi doo ádaat'jiihí k'ehgo ádaaht'jii da: áí ádaaniiyú doo ádaat'jii da ndi ádaanii. 4 Áí nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dážhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayııj; áídá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. 5 Nł'éeego ánádaat'jiihí dawa nnee dá bo'jii hádaat'jiihí bighá ánádaat'jiił: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' ła' bídaadest'q̄q̄híí nteelgo ádaile', bííí bidá'yú aldó' nteelgo na'izlaago ádaayııj.

⁶ Da'idaagee nnee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú itah dahnaháztaago zhá bíl daanzhọọ, ła'íí Jews ha'ánálséh nagozníl yune' nnee yánazíni dahnádinbìhyú itah dahnaháztaago áldó' bíl daanzhọọ, ⁷ Na'hiniih nadaagoz'aayú bich'i' ádaach'iniigo, ła'íí, Iłch'ígó'aahíí, Iłch'ígó'aahíí, daabihniigo zhá bíl daanzhọọ, ⁸ Áídá' nohwihíí doo hadín, Iłch'ígó'aahíí, nohwihni da le': dała'á nohwil ch'ígó'aahíí nlii, Christ zhá; ła'íí nohwihíí daanohwigha ik'isyú daanohlii. ⁹ Ni'godzán biká' nnee doo ła', ShiTaa, bíldohnii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahn zhá, nohwitaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwihni da le': dała'á nohwitaa' nlii, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízigo at'ééhíí, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídéstiiníí ídaagoch'olba'go ádolniik; áídá' hadín ídaagoch'olba'íí itisgo at'éégo ádolniik.

¹³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshọọ ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanáda'dohtj: nohwíí doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh doleel n'íí t'aazhí' ádaanołsi. ¹⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshọọ ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! Isdzané itsaa daanlíni bigowa bits'á' nádaahohniil, ła'íí daazhógo ádaadohniigo nzaad gont'i'go da'ohkaah: áí bigha nohwíí itisgo nohwiniigonł'éégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshọọ ádaado'íni, nohwá góyéé doleel! Tú biká' ła'íí ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiigháhíí bigha; nohwíhiyaayúgo nakidn

nohwitisyú lenágołchqodgo ch'iidn bikə' diltki' yuyaa bágóz'ąą. ¹⁶ Nohwińáá ádaagodih ndi ła' bádih nadaahkaihí, nohwá góyéé doleeł! Dahadín da'ch'okąąh goz'aaní biláhyú bitł'a dahnádidiłńiihdá', áí doo nt'é da, daadohńii: ndi hadín óodo da'ch'okąąh goz'ąą yuńe'hi biláhyú bitł'a dahnádidiłńiihí, án zhą da'áníyú át'éé le', daadohńii! ¹⁷ Nohwí doo daagonohsąą da, nohwińáá ádaagodini: hadí itisgo at'éé, óodohí née, née da'ch'okąąh goz'aaní bits'ą'dí' óodo dilzihgo alzaahí née? ¹⁸ Ła'í, Dahadín be'okąąhí biká' dahnási'ńiki goz'aaní biláhyú bitł'a dahnádidiłńiihdá', áí doo nt'é da, daadohńii; ndi hadín Bik'ehgo'ihí'ńań baa hi'ńiiłí áí yiká' dahsiné'í biláhyú bitł'a dahnádidiłńiihí, án zhą da'áníyú át'éé le', daadohńii. ¹⁹ Nohwí doo daagonohsąą da, nohwińáá ádaagodini: hadí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'ńań baa hi'né'ihí née, née yiká' dahsiné'í Bik'ehgo'ihí'ńań baa hi'né'ihí dilzihgo áile'ihí née? ²⁰ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'ńań baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bitł'a dahnádidiłńiihí, áí hik'e biká' dah sihi'ńiiłí dawa ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidiłńiih. ²¹ Ła'í dahadín da'ch'okąąh goz'aaní biláhyú bitł'a dahnádidiłńiihí, áí hik'e ákóńe' golíńí ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidiłńiih. ²² Ła'í dahadín yaaká'yú biláhyú bitł'a dahnádidiłńiihí, Bik'ehgo'ihí'ńań dahsdaagee goz'aaní hik'e áígee dah sdaahí ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidiłńiih. ²³ Begoz'aaní ye'ik'eda'ikchíhi hik'e Phárisees daanohńni, daanohshqđ ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Tł'oh mint, áńise, hik'e cúmmin daaholzéhi

dá goneznanyú ilk'é'nilgo, dała'á Bik'ehgo'ihinań baa nádaahné, áidá' Bik'ehgo'ihinań yegos'aaní itisgo at'éehíi doo bee ádaanoht'ee da, dávik'ehyú ánách'ot'ijíi, koł goch'oba'íi, la'íi ko'odla' golíini: díi bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíi doo baa daayołnah dago. ²⁴ Nohwináá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihi, dó' áłts'íséhi bitádaadołkaaldá' hji bighán ha'i'áhi odaahomeeh. ²⁵ Begoz'aaní ye'ik'eda'ikchíhi hik'e Phárisees daanohłini, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá, aadaach'ihiniłi la'íi doo ádaagoch'idzaa dahíi zhá biyi' yune' begoz'ąą. ²⁶ Phárisee níni, nińáá ágodini, idee hik'e its'aahíi biyi' yune' ntsé tángis, áik'ehgo biká'dí' aldo' nł't'éé doleeł. ²⁷ Begoz'aaní ye'ik'eda'ikchíhi hik'e Phárisees daanohłini, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Nnee le'shijeedíi biká'gee alzaahíi ligaigo análzaahíi k'ehgo ádaanoht'ee, áidá' aí biyi' yune'híi nnee daztsáni bits'in zhá sińil, ncho'íi zhá dawa begoz'ąą. ²⁸ Nohwíi aldo' nohwiká'dí'go zhá nnee bińáál nł't'éégo ádaanoht'ee, áidá' nohwiyi' yune' nzhoo ách'idil'iini hik'e ncho'híi bee hagolk'ik. ²⁹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ikchíhi hik'e Phárisees daanohłini, daanohshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleeł! Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi le'shijéedíi biká'gee dant'éhéta bee binađaach'ilnihi ádaagohle', la'íi nnee dávik'ehyú ádaat'ee n'íi le'shijeedíi biká'gee alzaahíi dénzhónégo ánadaahdle'híi bigha, ³⁰ Gadaadohniigo, Nohwitaa n'íi t'ah daahinaadá' daagondliyyúgo, Bik'ehgo'ihinań

binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandliḡ da doleeł ni'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichagháshé daanohliḡgo dánohwíí ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'íí nchḡ'go ádaat'ii n'íí ałzhi' beda'ohle'. ³³ Tł'iish k'ehgo daanohłini, ch'osh bik'asda' golíini k'ehgo hałinoł'iiłi, ch'iidn bikḡ' dilth' yuyaa nohwá goz'aaní hagot'éégoshá bitis hakáh?

³⁴ Áí bighá Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi nohwich'i' daade'a': áí ła' nadaaktseed doleeł, ła'íí tsi'ılna'áhi bídaahłkał doleeł; ła'ihíí ıla'ánádaahłiḡgee habída'oltsaas doleeł, ła'íí daabi'odla'híí bighá yóiyahgo biní'da'dohłh doleeł, kḡh goznild' łahyúgo kḡh goznilzhi': ³⁵ Áí bighá ni'godzán biká' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí nadaaztseedíí dawa bidil nohwik'izhi' didot'aal, dávik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesdiidi' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesdiizhi', Zakaríasí kḡh biyi' da'ch'okąhíí hik'e be'okąhíí biká' dahnási'niłi goz'aaní bigizhgee daazesohłii n'íí. ³⁶ Da'aniigo gánohwıłdishni, Díí dawa díí daalınoł'iiłi bik'izhi' didot'aal. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem nłini, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi natsíntseedíí, ła'íí nich'i' daahil'aadíí tsée bee nbida'tsínłne'íí, tazhik'áne bi'aadíí bit'ats'in bit'ááh yuḡe' bizhaazhé onáyinikí k'ehgo nichagháshé doo ałch'idn kınáhishnił hasht'ii ndi doo hádaahłiḡ da ni'! ³⁸ Nikihíí yó'agodot'aą. ³⁹ Gádaanohwıłdishni, Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee higaalıí ba'ihégosini

at'éé, daadohñiihíí bijijí zhá nadaashohtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okáah goz'áadí' ch'ínyáádá', bit-silke'yú baa hikai, gádaabiñiigo, Díí da'ch'okáah goz'áagee k̄ih nagozn̄ilíí níń'ijí. ² Jesus gádaabiñii, Díí dawa daah'ijí née? Da'aniigo gánohwĩldishñii, díí tséé ilká' dahnagozn̄ilíí doo ła' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehĩlkaad doleel.

³ Áídí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yú dasahndiyú baa hikaigo gádaabiñii, Nohwĩł nagolní' da'os'ah ágonéhi? Nádnádáhií hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bigózi doleel? ⁴ Jesus gánádaabiłdi'ñii, Ídaa daagonohdzaa, n̄nee ła' ch'a'onohoht'e' hela'. ⁵ N̄nee łaágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshij, daaniigo; áí n̄nee łaágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonłkaadíí ba'ikodaanohsj, ła'íí nagonłkaadíí baa ch'in̄ii daadohts'ag doleel: áídá' doo nohwijíí natsídaahiltq' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ N̄nee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'ij' nanágonłkaad doleel, ła'íí n̄nee dała'á binant'a' daagolínihíí aldo' ilch'ij' nanágonłkaad doleel: da'adzaayú shiná' góyéehíí benagowaa doo, nadaagontł'ogíí iltah at'ééhíí benadaagowaa doleel, ła'íí ni' nagohi'naa doleel. ⁸ Áí koniidaagonł'ééhíí begodigháh doleel. ⁹ Áígee nohwiní'daach'idilñi'go oidaanohwiniyood doleel ła'íí nadaanohwiltseed doleel: ła'íí shizhi' daanohwich'ozhíhíí bigħą n̄nee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił daanohchq' doleel. ¹⁰ Áígee n̄nee łaágo t'ązħi' ánáda'ne' doo, łaa nadaagolñi'

doo, la'íi ilk'edaadi'niih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleeł, áik'ehgo nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleeł. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíi dážhó láágo begoz'aahíi bigha nnee láágo bi'ijóóníi édiigo nádaanihik'as doleeł. ¹³ Áidá' dahadín dąngont'i'zhí' dahildóhíi hasdábí'dolteeł. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi nt'éégo baa na'goni'íi ni' dágoz'aą nt'éégo be'ánágoldoh doleeł, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa yidiits'ih doleełhíi bigha; ái bikédígo nnágodáh doleeł. ¹⁵ Áik'ehgo golchqohgo o'ni'ihíi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yakti' n'íi, godiyihgo goz'aągee sziigo daah'iidá', (dahadín ái yózhíhíi bił ígózi le') ¹⁶ Hadíi Judéa golzeeyú daagolíníi, dził naz'aaníi yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kih biká'yú dahsdaahíi nt'éhéta náidiine'go gódah ch'ínádáh hela': ¹⁸ La'íi dahadín k'edolzaahíi yiyi' na'iziidíi t'aązhí' bidyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíi daaltsaaníi la'íi isdzané mé' daabilbe'íi bá góyéé doleeł! ²⁰ Haihíi biyi' la'íi godilziníi bijji ágónéh hela', daadohniigo da'ohkaąh. ²¹ Áígee dantsé godeyaadí godezt'i'go díi jjižhí' goyéégo nagowaahíi ái ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, ái doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²² Áígee goldohíi doo dé'igodégo análzaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahíi bigha áígee goldohíi dé'igodégo ánádolníi. ²³ Áígee nnee la', Daadeh'íi, Christ kú naghaa, dagohíi, nlahyú naghaa, nohwilniiyúgo, doo daahohdlaą da. ²⁴ Christ ádaadil'iiníi, la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníi

hahikáh doleeł, áí godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' ła'íí ízisgo ánda'ol'íih doleeł; yídaanel'aayúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaılkaad doleeł. ²⁵ Ídaayesółts'aą, ilk'idá' dabíntsé baa nohwił nagosisni'. ²⁶ Christ da'igolíyú naghaa, daanohwiłch'iníiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'i' goz'aą yune' sidaa, daanohwiłch'iníiyúgo; áí doo daahohdlaą da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdał. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi ıla'at'éé doleeł.

²⁹ Goyéego nagoyaahíí bikedí'go ya'ái dilhił doleeł, t'égoná'áihíí doo bee got'ijj da doleeł, ts'ıksqósé yáadı' nanihidéh doleeł, ła'íí yáazhí'go inawodíí nagohi'naa doo: ³⁰ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áık'ehgo ni'gospdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí doo bił daagozhqó dago daachag doleeł, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee ła'íí dázhq shits'á'idindláádgo náshdaalgo daashidołtseeł. ³¹ Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díídí', ni'gospdzán nel'aadı' yáá nel'aazhí' ıla'ádaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwił ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aą daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonoıı. ³³ Da'áık'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'ııdá', k'ad náshdaalzhi' ałhánégo godziihgo bídaagonoıı doleeł. ³⁴ Da'aniigo gádaanohwiłdishni, Díí daalinołt'ııkíí doo nohwee ch'igońáh da, díí ádaanohwiłdénııdídí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáá

hik'e ni'gosdzán biłgo bech'ígonáh doleeł, áidá shiyati'íi doo bech'ígowáh da doleeł.

³⁶ Hadíi bijji shihíi, dagohíi da'kwíi bik'ehenkéézo shihíi ágoñe'íi ñnee doo ła' yígótsi da, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ndi doo yídaagołsi da, shiTaa zhá yígótsi.

³⁷ Noe t'ah golíidá' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, ñnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdháhíi bijji áldó' ágágot'ee doleeł. ³⁸ Tú'idezjoolíi dabíntsego ágot'ee lək'ehíi k'ehgo ágot'ee doleeł, da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'ikse' ni', ła'íi łaa daagoch'ihiniłgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehíi yiyi' oyaahíi bijjizhi',

³⁹ Tú'idezjoolíi doo yídaagołsi'égo tú idezjoolgo dawa bił ogo'éel; shíi, ñnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdháhgo áldó' ágágot'ee doleeł. ⁴⁰ Ái bijji ñnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádiltehdá' ła'íi da'akú sizji doo. ⁴¹ Isdzané naki da'ik'aayúgo, dała'á nádiltehdá' ła'íi da'akú sidaa doo.

⁴² Ái bigha biká nádaadeht'ijh; da'kwíi bik'ehenkéézo shíi, nohweBik'ehnhíi, nánsdháhíi doo bídaagonołsi da. ⁴³ Díi bídaagonołsi, ñnee bigowa golíníi da'os'ah in'ijhíi hígáhgo yígótsiyúgo, yiká déz'ij doleeł ni', áik'ehgo bigowa doo ch'ínódzíis át'éé da. ⁴⁴ Nohwíi áldó' dahkodá' ilch'i'daanoht'ee: shíi, ñnee k'ehgo Niyááhíi, dahagee nánsdháh, doo ndaashohíi dagee.

⁴⁵ Áidá' hadín na'iziidi begondlijhíi góyáni, binant'a' bigowaíi yebik'ehgo nbiltíi n'íi, dahagee idán nana'níhgee idán nayinih.

⁴⁶ Na'iziidíi binant'a' ábiłniyú át'ijgo, binant'a' nadzáayúgo, án biyaa gozhóq doleeł. ⁴⁷ Da'aniigo gádaanołdishni, Nant'an nt'é bíyéehíi dawa

yebik'ehgo na'iziidíí nbiltéeh doo. ⁴⁸ Áídá' áí na'iziidi nchó'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, ídildi'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee la' nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaago bił nágodizyisíí biłgo da'iyąą hik'e da'idlaąyúgo; ⁵⁰ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'įį dagee, doo nyokíí dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbihiłgeesh, áídí' hadíí daanzhọọ ádaagodil'ínihií bich'į'zhinéego nilteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo lıdaach'idik'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kọ' nałbaakíí dahdaayo'aalgo nnee niinéhíí bich'į'yú deskai. ² Ashdla'ihíí daagoyáą, áídá' ashdla'ihíí doo daagoyáą da. ³ Doo daagoyáą dahíí kọ' nałbaakíí dahdaayo'aal ndi túkọ'íí ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. ⁴ Áídá' daagoyááníí túkọ'íí tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'ąą lẹk'e, kọ' nałbaakíí biłgo. ⁵ Nnee niinéhíí t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíí bił daanzįigo da'ilhaazh. ⁶ T'ė'is'ahyú la' nádidilghaazh gánįigo, Daadeh'įí, nnee niinéhíí kodí' higaal; bich'į' dohkáh. ⁷ Áík'ehgo ch'ekííhíí nádiikaigo bikọ' nałbaakíí ilch'į'daizlaa. ⁸ Áídá' doo daagoyáą dahíí daagoyááníí gádaayilńii, Túkọ'ííla' nohwaa daanohsiid; nohwikọ' nohwits'ą' daanestsiz. ⁹ Daagoyááníí gádaabilńii, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áídá' hayú nahinńiih goz'ąayú dohkáhgo la' nadaaholńiih. ¹⁰ Nada'ilńiihyú okaidá' nnee niinéhíí n'yáá; áík'ehgo ilk'idá' nkt'éégo ádaadeszaago naháztaaníí ni'įneh yune'

okai: áídí' da'det'aa. ¹¹ Bikédí'go ła' ch'ekíí n'íí nákaigo gádaanii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntjijh. ¹² Áídá' nnee niinéhií gádaabiñii, Da'aniigo gánohwiłdishnii, Doo nohwídaagonsi da. ¹³ Áík'ehgo biká ndaadeht'ijh; hadíí bijjii shihíí, da'kwíí bik'ehenkééz shihíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí doo bídaagonłsi da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidíí yushdé' nnohkáh yihniigo, bíyéehíí yinádaadéz'ijigo yaidin'áá lək'e. ¹⁵ Ła' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'áá, ła'íí naki yaidin'áá, ła'íí dała'á yaidin'áá; dawa daantjige dá yídaanel'áagee yaidin'áágo; áídí' nant'ánhíí dagoshch'ij' dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdla'i baadet'aaníí hant'é nayihesniihíí baa nanáhazniigo ashdla'i bá ígoya. ¹⁷ Ła'íí talents naki baadet'aaníí ałdó' naki bá ígoya. ¹⁸ Áídá' talent dała'á baadet'aaníí leyi' ogogeed yuyaa binant'a' bibestsohíí náyides'ijid. ¹⁹ Áídí' nzaad godeyaago binant'a'íí nádzáágo yil daayołtag. ²⁰ Áík'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníí talents ashdla'i bá'ígoyahíí ałdó' ákú yinné' gániigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá nñil n'íí talents ashdla'i shá ígoya. ²¹ Binant'a' gábiñii, Negondlijigo shána'izíídi, nkt'éégo ándzaa ląą: da'ayáháhi ndi nkt'éégo shá ánlaahíí bighą łáni benik'ehgo ánishłe': shíí ninant'a' baa shil gozhóóníí ni ałdó' baa nił gozhóó le'. ²² Talents naki baadet'aaníí ałdó' kú nyáá gániigo, Shinant'a', talents naki shá nłaa n'íí talents naki shá ígoya. ²³ Binant'a' gábiñii, Negondlijigo shána'izíídi, nkt'éégo ándzaa

l̥aḡ: da'ayáháhi ndi n̥t'éégo shá ánlaahíí bigh̥a
 l̥áni benik'éhgo ánishl̥e': shíí ninant'a' baa sh̥i
 gozhóóníí ni ǎdó' baa nił gozhóó le'. ²⁴ Áídí' talent
 dała'á baadet'aaníí kú n̥yáá gán̥íigo, Shinant'a',
 n̥nee doo bee gónedzaḡa dahi n̥l̥íigo nígons̥i, doo
 k'edínlaa dayú ná'igéesh, doo ishínch'ii dayú
 lená'ílá: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-híí l̥eyi' yuyaa nádé'í
 ni'; koh, n̥iyéé naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábih̥ii,
 Nch̥o'go shána'iziídi, bił goyé'i n̥l̥íí, doo k'e'diláá
 dayú ná'ishgeesh, doo ish̥l̥ch'ii dayú lená'ishlá
 bígonks̥i: ²⁷ Áí bigh̥a bestso iłkáh ch'ídaihin̥iíki
 shizhaali banné' le'at'éhi, áik'ehgo nán̥sdzaago
 bínágodáhíí bił shaa nán̥né' doleel̥ ni'. ²⁸ Áik'ehgo
 talent-híí bits'á' nádó'né'go n̥nee gonenan talents
 bíyéehíí baa no'né'. ²⁹ Dahadín dant'éhéta bíyéé
 gólíníí bitisgo baa nádó'né', áik'ehgo l̥áḡo bíyéé
 doleel̥: áídá' dahadín bíyéé da'ayáháhi, bíyéé gólíí
 n'íí ndi bits'á' nádido'né'hi at'éé. ³⁰ Na'iziidi doo
 bik'ehyú át'éé dahíí chagołheel̥zh̥i' ch'ídaanołt'e':
 ákú daach'ichag l̥a'íí kowoo l̥idaach'idil̥k'ash doo.

³¹ Shíí, n̥nee k'ehgo Niyááhíí, shits'á'idindl̥áádíí
 bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á
 dilzini bił nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí'
 shits'á'idindl̥ádi biká' dahsidáágo nansht'aa doo:
³² Shinadzahgee n̥nee iłtah at'éégo hadaazt'íí
 dawa íla'alnéhgo iłts'á' hish̥nił, dibel̥íí nanyoodi
 bidibel̥íí hik'e gant'ízi bits'á'yihin̥iíłhíí k'ehgo.
³³ Dibel̥íí shigan dihe'nazhin̥éégo nnihish̥nił,
 áídá' gant'ízi she'eshganzhin̥éégo. ³⁴ Áídí' shíí,
 Ízisgo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhin̥éégohíí
 gádaaldish̥ni, Yushdé', shiTaa gozhóóníí
 nohwá ádaizlaahíí, ni'gospzán nnit'áḡádá' bee

nadaanoh'taa doleełgo nohwá iłch'ı'golzaahıı
 bee nadaanoh'taa le': ³⁵ Shiná' nshııgo shá
 da'desoné' ni': dibá' nshııgo tú shaa daasoziid
 ni': doo kıgınsı dayú hishaalgo nádaashidołtıı ni':
³⁶ Shidiyáge ádıhgo diyáge shá ádaagosolaa ni':
 dinshııhgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásıtııgo
 shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áık'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehıı
 gádaashııııh, NohweBik'ehń, dadá' shiná' ńııgo
 daaniit'ııgo ná da'de'ne' lán? Ła'ıı dibá' ńııgo
 tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kıgınsı
 dayú hınááłgo nádaanideltıı lán? Ła'ıı nidiyáge
 ádıhgo naa daasii'ńil lán? ³⁹ Ła'ıı dadá' dinnııhgo
 dagohıı ha'ásıtııgo daaniit'ııgo naa nkai lán?
⁴⁰ Shıı, Ízısgo Nansht'aahıı, bich'ı' hasdzııhgo
 gádaaldishıııh, Da'anıı gánohwııdishııı, Shik'ısyú
 doo ízısgo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shıı áldó'
 ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áıdı' she'eshganzhınéehıı
 áldó' dıı k'ehgo bich'ı' hasdzııh, Nohwıı, da'ılıı
 daahleełgo nohwá ndaagost'aahıı shits'á'zhı'
 daadohkáh, kq' dahazhı' diltı' yune', ch'ııdn
 nant'an hik'e binadaal'a'a bıłgo bá iłch'ı'golzaayú.
⁴² Shiná' nshııgo doo shá da'desoné' da ni': dibá'
 nshııgo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo
 kıgınsı dayú hishaalgo doo nádaashidołtıı da ni':
 shidiyáge ádıhgo diyáge doo shá ádaagosolaa da
 ni': dinshııhgo ła'ıı ha'ásıtııgo doo shaa noyaa
 da ni'. ⁴⁴ Áık'ehgo gádaashııııh, NohwııNant'a',
 dadá' shiná' ńııgo, dagohıı dibá' ńııgo, dagohıı
 doo kıgınsı dayú hınááłgo, dagohıı nidiyáge
 ádıhgo, dagohıı dinnııhgo, dagohıı ha'ásıtııgo
 daaniit'ııgo doo nich'odaasii'ńi' da lán? ⁴⁵ Áık'ehgo
 gádaaldishıııh, Da'anıı gánohwııdishııı, Dıı doo

ízişgo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí aldó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Díhíí dahazhí' biniigodilne' doleeł, áídá' dábik'ehyú ádaat'eehíí dahazhí' daahinaa doleeł, yaaká'yú.

26

¹ Áík'ehgo Jesus díí aął yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayilnii, ² Nakiskaą hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godiníngo da'idaą doleełí bídaagonołsı, áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanniihíí bilák'e shi'dolteełgo tsı'ılma'áhi bíshi'dilkał. ³ Áíd' okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, ła'íí nnee yánazíni okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, bigowaąee ıla'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'ı'eego Jesus daayıltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchii. ⁵ Áídá', Doo da'idaąhíí bijji daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánko bádaagochiihgo godnch'aad doleełi at'ééhíí bigha, daanii.

⁶ Béthanyú Simon, lóód doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagmaa n'íí bigowa yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaągo sidaago isdzán ła' ch'il bik'ah łań ílíni tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áy'áągo Jesus baa nyáá, áí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díí daayıltsąągo doo bíł dábik'eh dago gádaanii, Nt'é bigha ik'ahíí da'ílíí yishchii? ⁹ Áí ik'ahíí łaągo ílłigo nahinihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaaniihíí Jesus yígokııđgo gábilnii, Nt'é bigha isdzánhíí nadaanołt'og? Nł'éégo áshíílaa. ¹¹ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai;

áidá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleeł. ¹² Doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'anii gánohwiłdishnii, Ni'godzán dágóz'ąą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godiníhgo.

¹⁴ Áidí' Judas Iscáriot, nakits'adahíí itah nlíni, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhíí nohwil ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanohné'? daayihni. Zhaali ligaií tádin naa do'né', daabihni. ¹⁶ Áidí' godezt'igo hagot'éégo ch'íidish'aal nziigo yiká hésdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzookhí da'ádihgo bán alzaahi daadaaní dantséhíí bijji Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihni, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaní hayú ná ilch'í'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabihni, Kih goznilyú dohkáh, áígee nnee la' gádaabidohnih, Ilch'ígó'aahíí gáníí, Ilk'idá' shaa gonyáá; nigowa yune' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bil da'ishąą doleeł. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus ádaabihni n'íí k'ehgo bitsilke'yu ádaát'iid; áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaní ilch'í'daizlaa.

²⁰ Áidí' o'i'ááyú nakits'adahíí da'iyąągo yil dahdinezbih. ²¹ Da'iyąągo Jesus gáníí, Da'aniiigo gánohwiłdishnii, nohwíí la' ch'ishinoh'aah doleeł at'éé. ²² Áík'ehgo dážhó doo bil daagozhó dago dała'á daantúigo, SheBik'ehń, ya' shíí née? daanii nkegonyaa. ²³ Áík'ehgo gáníí, Dahadíń its'aa biyi'zhí' dała' bil éedisht'áhi, án ch'ishí'aah doleeł. ²⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolniik: áidá' nnee ch'ishí'aahíí bá góyéé

doleeł! Áí n̄neehíí doo bi'deshchij̄ dayúgo n̄t'ée doleeł ni'. ²⁵ Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleełí, Jesus gáyil̄nii, l̄ch'ígó'aahíí, ya' shíí n̄ee? Jesus gábil̄nii, Da'áígee ánniid.

²⁶ Da'iyaāgo Jesus bání náidn'āago ya'ihénzigo oskāqáda' il̄k'ídaizné'go bitsil̄ke'yu yitaīzn̄iih, Nkóh daohs̄ā; díí shits'í át'ée, niigo. ²⁷ Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkāa, áí ya'ihénzigo oskāqáda' il̄tah daidezkāa, Daanohwigha daohdlāa, yil̄niigo; ²⁸ Díínko shidil̄ k'ehgo at'ée, shidil̄ bee ánídégo l̄ángont'aahi at'ée, n̄nee l̄áago bá idijookíí, binch̄o'híí biḡh̄a baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanohwiłd̄ish̄nii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdl̄áa da, dahadíí bijij̄ shiTaa bilak̄t'áhgee goz'āayú áníidéhi nohwił naadaadishdl̄ij̄l̄go zh̄á. ³⁰ Áídí' s̄i l̄a' hadaidez'āqáda', dzil̄ Olives holzéhi si'āayú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabil̄nii, T̄'é'go áshi'dil̄ne'híí biḡh̄a daanohwigha t'āazh̄i' ádaah̄ne': díí baa k'e'eshchij̄híí k'ehgo, Dibeh̄j̄ Nanyoodíí biní'dish̄n̄ih, áík'ehgo dibeh̄j̄híí da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ³² Áídá' dasiitsāadí' naadisdzaago Gálileeyú nohwád̄ih disháh doleeł. ³³ Peter gábil̄nii, N̄nee dawa nits'á' t'āazh̄i' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáosh̄ne' at'ée da. ³⁴ Jesus gánábildo'n̄iid, Da'an̄iigo gánild̄ish̄nii, T̄'é'go tazhik'áné doo hwahá ánniih dadá' taadn, Án doo bígons̄i da, shiłdinn̄iil̄. ³⁵ Áídá' Peter gábil̄nii, Dał' nił dastsaāh ndi, Án doo bígons̄i da, doo niłdosh̄n̄iih at'ée da. Ła'ihíí bitsil̄ke'yu dawa da'áík'ehgo ádaan̄iid.

36 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'aa'yú Jesus bitsilke'yu yil hikaidá' Jesus gádaabilnii, Dádzaa nahisóotaa, nláhyú déyáá, oshkaahyú. 37 Peter la'íi Zébedee biye'ke naki Jesus yil okai, áídí' dázho doo bil gozhó dago bijii nniih nkegonyaa. 38 Áík'ehgo gádaabilnii, Shiyi'siziiní dázho doo bil gozhó da, dák'azhá dastsahíi ga'at'éé: dádzaa nahisóotaa go sha'ishhah daadeh'íi. 39 Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okaah gáníigo, Bígonedzaayúgo, shiTaa, díi hishdlaa doleelíi shits'á'zhí' áne': áída' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. 40 Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyilnii, Da'á'á ledihikeezhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íi le'at'éé da? 41 Daadeh'íigo da'ohkaah, nanohwída'dintaah bídaanołzil doleelíi bigha: nohwiyi'siziiní da'anii hát'íi ndi nohwits'íhíi doo nłzil da. 42 Nakidn onaanázaagee na'okaah gáníigo, ShiTaa níni, díi hishdlaa doleelíi doo hagot'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdlaa, ni nik'ehgo ágone'. 43 Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanádzaa: dázho bil daanzigo. 44 Áídí' yits'á' onaanádzaa, okaahyú taadnee da'ágánadí'niigo. 45 Áídí' bitsilke'yu yaa naanádzaago gádaayilnii, Akú da'olhoshgo hanádaahsok: shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bilák'e shi'dilteehgo ch'íshí'dot'aahíi ilk'idá' biká' ngonyáá. 46 Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíi kodí' higaal.

47 Jesus t'ah yałti'dá' Judas, nakits'adahíi bil itah níni, nnee láágo bésh be'idilłkshé la'íi tsj be'idilłkshé dahdaayiníigo, okaah yebik'ehi itisyú

nadaandeehíí la'íí nnee yánazíni daabides'a'íí yil nálsáá. ⁴⁸ Ch'íbí'aah doleehíí ilk'idá' bebigózi doleehíí yengon'áá lək'e, gáníigo, Hadín hist's'osíí aí án doleek; án daahołtsod. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóó, Iłch'ígó'aahíí, yilniigo yizts'os lək'e. ⁵⁰ Jesus gábilnií, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áidí' Jesus yil ndaazdeelgo daayıltsod. ⁵¹ Nnee dała'á Jesus yil hikaahíí bibízh be'idiltkishé hayidzízgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontłızhgo bijaa naidnłgizh lək'e. ⁵² Jesus gábilnií, Nibízhíí iłch'í'nántıjıh: dahadín besh yee izilheehíí dabíí aldó' besh bee nabizi'dodeehi at'éé. ⁵³ Ya' doo bigonłsı da née, shiTaa bich'í' oshkaqahyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adahyú sinili dagoshch'í' shich'í' yidil'aah go'ıı? ⁵⁴ Áidá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií hagog'éégo begolne'? Da'ágagonéhgo goz'aq go'ıı. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézege Jesus nnee baa nánłsááhíí gadaayılnií, Ya' besh be'idiltkishé la'íí tsı be'idiltkishé dahdaanohniıłgo daashołtsodgo nánłsaa née, in'ıjıhíí daach'ıłtsodhíí k'ehgo? Dawa jıı la' da'ch'okaqah goz'aq yune' nohwıl ch'ídaagonsh'aahgo dahsídaá at'éé ni', ndi doo hak'i daashołtsod da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'ıı yee K'e'eshchiinií begolne'hıı bigha díı dawa ánagot'ııł. Áidí' bitsılke'yu dawa bits'á'zhı' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabıltsodıı okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Cáıaphas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aanıı ye'ik'eda'ıłchıhi hik'e Jews yánazíni bıłgo ıla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dı' higaal,

áídí' okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikḡh biḡaa
 lé'dit'íḡh yuḡe' ha'ayáágo nada'iziidi bitahyú
 nezdaa, hago ágone'íí dá'aḡḡzhí' yineḡ'íí hát'íígo.
 59 Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews
 yánazíni, yánádaaltihi biḡgo Jesus zidee hádaat'íígo
 daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'íí; 60 Ndi
 doo ła' da: łaḡgo neheskai ndi dá doo at'éé
 dayú baa dahdaago'aahíí doo ła' da. Nt'éégo
 nḡee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi,
 61 Gádaaḡiigo, Díí nḡee, Bik'ehgo'ihí'nañ
 daach'okaḡah goz'aaní tagoshḡiḡgo, áídí' taagi ḡḡ
 hileehgo ánágoashdle'go bínes'háḡ, níí ni'. 62 Okaḡah
 yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizí'go Jesus gáyihḡii,
 Ya' nihíí doo nt'é nḡiigo hadziih da née? Díí
 naa dahdaago'aahgo naa yádaakti'íí hago at'éé.
 63 Áídá' Jesus doo nt'é ḡii da. Okaḡah yebik'ehi
 da'tiséyú sitíni gábihḡii, Bik'ehgo'ihí'nañ hiḡáhi
 biláhyú gániḡdishḡii, Nohwiḡ nagolní', ya' ni Christ,
 Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nííí née? 64 Jesus gábihḡii,
 Da'áígee áḡniid: gádaanoḡwiḡdishḡii, Díí bikédí'go
 shíí, nḡee k'ehgo Niyááhíí, da'tiséyú binawod
 golíni bigan dihe'nazhiḡéé dahsídaágo, yaaká'dí'
 yaak'os shiḡ honáhgo daashidoḡtséé. 65 Áík'ehgo
 okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé ídá
 nayihesdzíízdá' gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ nchḡ'go
 yaa yakti'; nt'é bigḡa nḡee ła'i baa yanánalti'
 doleel? Bik'ehgo'ihí'nañ nchḡ'go yaa yakti'íí
 daadisots'aḡ. 66 Hagot'éégo baa natsídaahkees?
 Zideego báḡgonot'aah daaḡii. 67 Áídí' biniizhí'
 odaach'idihizheeh, ła'íí ndaach'inḡts'ḡ; ła'ihíí
 bíḡ'adaach'ika', 68 Gádaaḡiigo, Christ nííni,
 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánḡti'yúgo, hadín

náninlts'ì shìhíí nohwil nagolní'.

⁶⁹ Okààh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikìh binaa lé'dit'ìh yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldó' Jesus Gálileedí' nagháhi bil na'aash ni', bilnii. ⁷⁰ Áídá' dawa binaál, Dah, hant'é nniigo ánniihíí doo bígonsì da, nniid. ⁷¹ Kìh bahgee ch'ínágoheh'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiiltsáago, áígee naháztaaníí gáyilnii, Díí nneehíí aldó' Jesus, Názareshdí' gólíni, yil na'aash ni'. ⁷² Bit'a dahdidilniihdá' gánádo'nii, Áí nneehíí doo bígonsì da. ⁷³ Dèt'ìhék'e alhánidí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayilnii, Da'anii ni áí itah níí, niyati'íí bee nígozì. ⁷⁴ Áídá' Peter bit'a dahdidilniihgo hashkeego nch'ogo yafti' nkegonyaa, Ai nneehíí doo bígonsì da, níí nt'éégo, áígee tazhik'áné ánniiid. ⁷⁵ Peter Jesus gábilniiid n'íí yénálnii, Tazhik'áné doo hwahá ániih dadá' taadn, Áí doo bígonsinihi at'éé da, shildinníil. Áídí' ch'ínyáágo dázho doo bil gozhóq dago hichag.

27

¹ Hayilkááyú okààh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni bilgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleelíí yaa nadaagoshchijì: ² Áík'ehgo lídaist'òqgo dahdaint'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'aq.

³ Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bángot'aqgo yígolsijídá', dázho doo bil gozhóq dago zhaali tádinhií okààh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni bilgo t'aqzhì' yaa náyiné', ⁴ Gáníigo, Nnee dávik'ehyú át'éhi ch'íní'áqahíí bigha doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilnii, Néé

doo nanohwintł'og da. Dani naníntł'og le'.
⁵ Da'ch'okaḡah goz'aḡ yuḡe' zhaalihíí nayilkaadá' ch'ínyáágo da'idodleeḡ. ⁶ Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí zhaali nádaidnné'go gádaañii, Zhaali biyi' ohilkaadí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'aḡ da, dił bighaḡ nahasnihíí bighaḡ. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíí bee nḡee gosht'ish tús áiléhi bini' nahazñii, áígee añahdí' nadaakaihíí lehi'nííl doleeḡgo. ⁸ Áí bighaḡ áídí' godezt'i'go díí jüzhü' áí ni'híí, Ni' dił bee nahazñiihíí, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníí n'íí begolzaa, Zhaali tádinhíí, Israel hat'i'íí la'i, Áí nḡee ilíí, daañiigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi bini'íí yaa nadaihesñii, sheBik'ehñ áshihñiid n'íí k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'an yidáhzhü' sizijgo nayidíłkid gáyihñiigo, Jews ízisgo biNant'a'i nlií née? Da'áígee aññii, biñii, Jesus. ¹² Okaḡah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni biłgo baa dahgoz'aḡ ndi doo nt'é ñii da lék'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábiñii, Łáḡgo naa yádaakti'íí ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biñii da, yati' dała'á ndi; áí bighaḡ nant'an dázhö bił díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íí bíná'godiníhgo da'idáḡee ha'áshijeedíí dała'á, hadíí nḡee hádaat'iiníí, nant'an bá ch'ínadaayítéeḡ lék'e. ¹⁶ Áígee nḡee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitij lék'e. ¹⁷ Áík'ehgo nḡee íła'adzaago Pílate gádaabiñii, Hadíí nohwich'ij ch'ínánshteḡ hádaaht'ij? Barábbas née, dagohíí Jesus, Christ holzeehíí née? ¹⁸ Pílate yígółsi nḡee dawa Jesus bił daanzhoḡhíí bighaḡ okaḡah yedaabik'ehi Jesus

yik'edaanniihgo baa daabidez'aa.

19 Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíi, la' yich'í' yi'aa gábiñiigo, Ái nnee dábi'ehyú át'ééhíi doo baa nanña da, díi jiiigo baa naiseelgo shiniigonkt'éé. 20 Okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni bílgo nnee íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayihñiigo, Barábbas nohwá ch'ínánktehdá' Jesus-híi zodéé, daadohñii. 21 Nant'ánhíi gádaabiñii, Díi nnee nakihíi hadíi nohwich'í' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahiit'íi, daañii. 22 Pílate gánádaabiñdo'ñiid, Jesus, Christ holzéhi, hago laa nohwá áshle' áidá'? Dawa gádaabiñii, Tsí'ílna'áhi bíhołkałgo zodéé. 23 Nant'ánhíi gádaabiñii, Nt'é bigha, hant'é bee nchog'o adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsí'ílna'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiñii.

24 Pílate doo hagog'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íi godnch'áad nkegonyaago yígoksiidá', nnee íla'adzaahíi biñáát tú náidnkąągo bigan tayizgis, gáníigo, Díi nnee dábi'ehyú át'ééhíi bidikíi shíi doo nashinkł'og da: dánohwíi nadaanohwinkł'og le'. 25 Nnee dawa gádaabiñii, Bidikíi nohwiká'zhí' at'éé doleel, la'íi nohwichagháshéhíi aldo' biká'zhí' at'éé doleel.

26 Áik'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínáinkł'íi, áidá' Jesus-híi habí' oltsaazdá' tsí'ílna'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíi yaa daidez'aa. 27 Nant'án bisiláadahíi yáná'itih goz'aa yune' Jesus odaizt'e' lék'e, áígee siláada dawa baa íla'adaizlaa. 28 Áidí' bidiyagé yaa daidnłsoozdá' diyagé lichí'i yá ádaagozlaa.

29 Hosh diwozhi náníhezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa, bigan dihe'nazhinéégo tsj̄ yaa daiztāa: ła'íi bich'í' nádaahilzhishgo baa daadlo, Gozhóó, Jews ízisgo biNant'a' n̄líni! daan̄iigo. 30 Áídí' bik'ídaadihizheeh, ła'íi tsj̄híi naanádaidntāaago bitsits'inyú nádain̄tlish. 31 Aāł baa daadlohdá', diyágé yaa daidn̄tsoozdá' dabíi bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsj̄'ílna'áhi yiká' daizil̄heeyú bił nádezāa lək'e. 32 Ch'ínán̄tsáayú n̄nee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, silááda daabiłtsāago, Tsj̄'ílna'áhi bá dahngheeh, daabiłn̄ii. 33 Áík'ehgo Gólgotha golzeegee nán̄tsáa, aí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

34 Áígee vinegar, nch'íi bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkāa: yizl̄ih ndi doo yodlāa da. 35 Áígee tsj̄'ílna'áhi yídaabiskaldá' bidiyágé ilta'isn̄iigo yigha da'diļjoł lək'e: Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi gán̄íi n'íi begol̄ne'go ánágot'ij̄i, Shidiyágé ilta'isn̄ii, ła'íi iká' shi'íhíi yigha da'diļjoł. 36 Áídí' áígee naháztáago daabineł'íi lək'e. 37 Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago bitsit'á'gee díinko dahdaiztāa, DÍI JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchj̄i. 38 Áígee n̄nee da'in'ij̄ihíi naki ałdó' Jesus ba'ashhahdí' tsj̄'ílna'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhinéégo, ła'íi be'eshganzhinéégo.

39 Bahyú ch'íhikáhíi bitsits'in daidil̄tasgo yatí' yee daabokáał, 40 Gádaan̄iigo, Biyi' da'ch'okāaħíi tanágošn̄il̄go taagi j̄i hileehgo ánágošhdle', n̄nii ni', halaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n̄l̄iyúgo dáni hasdá'an̄lteehgo tsj̄'ílna'áhi biká'dí' gódah

ágodzaahíí daayiltsaądá' dážhó ndaaldzid, áík'ehgo gádaanii, Díí da'aníi Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nłini laą. ⁵⁵ Isdzáné ląągo Gálileedí' Jesus biké' anakahi, bich'odaaniihi, anahdí' nazii daabineł'iiigo: ⁵⁶ Mary Mągdalene, la'íi Mary, James hik'e Joses bąą, la'íi Zébedee bichągháshéhíi bąąhi ałdó' itah nazii. ⁵⁷ K'ad o'i'aahyú, nnee háłdzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, án Jesus yodłani: ⁵⁸ Áń Pílate yich'í' oyáągo Jesus bits'íhíi yiyókeed. Áík'ehgo Pílate ániiigo Jesus bits'íhíi baa daach'idez'ąą. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'íhíi baa det'ąądá' nak'ą'ligaihi nł'éhi yik'íyidesdizgo, ⁶⁰ Dabíi bitsébii'i'án ánídéhi goz'ąą yune' nyinłtíi, ái tséé biyi' yune' hayik'éhgo áyíılaahi: áídí' tséé nchaahi yidaidenłhizdá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mągdalene, la' Maryhíi bılgo, tsébii'i'ánhíi bidázhz'í' sikee lék'e.

⁶² Hch'í'golne'íi bijii hiskaągo okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Phárisees daanłini bılgo, dała' Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabiłniigo, Nohwinant'a', bínádaahiłniih, ái k'izé'idilteehíi t'ah hińaadá', Taagi hileehgo bijii naadishdáh, nii ni'. ⁶⁴ Ái bighą nik'ehgo tsébii'i'ánhíi ch'í'itingee dážhó nt'izgo áolne', taagi hileehíi bijiiżh'í', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsilke'yu t'égo hikáhgo bits'í daayin'iih, áídí', Jesus daztsaądí' naadiidzaa, nnee daayilniih: áík'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahíi ntségo ádaanii n'íi bitisgo ádaanii doleeł ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabiłni, Siláada tsébii'i'án yináadaadéz'ini nohwaa sińil: ti'i, nzhąogo nt'izgo ádaahłe'. ⁶⁶ Áídí' okaigo, tsébii'i'ánhíi nzhąogo nt'izgo ádaizlaa, la'íi áigeé siláada yináadaadéz'iiigo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnlsiníí bijjii hiskaągo hayoľkaalyú inashood daagodnlsiníí bijjii, Mary Mágdalene, ła' Maryhíi bilgo tsébií'i'ányú daadéz'iiyú ó'áázh.

² Nt'éégo adiđ ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáágo, tséé daadin'áání yó'oyilhizdá' yiká' dahnezdaa lék'e. ³ Biniizhí' hada'didla'híi k'a'at'éé, bidiyagé zas k'ehgo dážhó ligai: ⁴ Inádaadéz'ini tsídaadesyzyú daaditlid daasiljii, nnee nanezna'híi k'ehgo ádaasdaa.

⁵ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á isdzané gáyiłnii, Doo nédaaldzid da: Jesus tsj'ılma'áhi bíheskał n'ii biká hadaanohaago bigonsj. ⁶ Áń doo hak'i da: naadiidzaa ni', áńii n'ii k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehn bits'í siné' n'gee daadeh'ii.

⁷ Ti'i, dáháte bitsilke'yu Jesus daztsaądí' naadiidzaahíi baa nagolni'yú doh'aash; nohwáđih Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'aniigo ádishnii.

⁸ Tsébií'i'ándí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bil daagozhóó lék'e; bitsilke'yu yił nagolni'yú ots'ılteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yił nadaagolni'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, bilniigo. Ákú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokaąh lék'e. ¹⁰ Jesus gábilnii, Doo nelzdizid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, bilđohnii, ákú daashiłtséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzané ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíi ła' křh goznilyú hikaigo, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yił nadaagosni'.

¹² Okaąh yedaabik'ehi, Jews yánazini bilgo ıla'adzaago baa nagoshchjidi' siláada bestso ląągo bitasnii, ¹³ Gádaayilniigo, Nnee

gádaabiłdohñiih, Bitsilke'yu tl'é'yú nádaabinest'jíd, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'án ya'ikonzjyúgo, nohwá bich'j' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Silááda bestso nádaidnné'go, da'ádaabiłdi'niiyú ádaaszaa: díi jji ndi silááda ádaañii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu ła'ts'adahíi dzilyú okai, Jesus bándagoz'ąą n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Akú Jesus daayiltsąądá' daayokaąąh: ndi ła'ihíi bił nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáágo gádaabiłñii, Yaaká'yú, ni'godzán biká'gee aló', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

¹⁹ Áík'ehgo ti'i, dahdohkáh, il'aniyú hadaazt'i'íi dawa bił ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa, hik'e biYe', ła'íi Holy Spirit bizhi'íi biláhzhj' baptize ádaagoł'jigo: ²⁰ Ádaanohwiłdéniiidíi dawa bikísk'eh ádaat'eego bił ch'ídaagonoh'aah: áík'ehgo dahazhj' nohwił nshłji, nnágodzaayú ndi. Doleełgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049